

de TALEN

Jaargang 121

Nr. 2 – Februari 2005

*Tijdschrift voor iedereen met interesse
in talen en vertalen*

35 **Uit de pers**
64 **Boeken/Berichten**

36 **Apprendre la capacité de manquer**
Vertaling Frans-Nederlands

40 **H&M**
Vertaling Nederlands-Frans

42 **Varend en werkend de wereld rond**
Vertaling Nederlands-Frans, variant

43 **Kommissar Dante, der Nationaldichter als Krimiheld**
Vertaling Duits-Nederlands

46 **De oude zonden**
Vertaling Nederlands-Duits

49 **Richtig oder falsch**

50 **Mah-jongg**
Vertaling Nederlands-Spaans

53 **Hasta un millón de euros de multa por infringir la ley
antitabaquismo**
Vertaling Spaans-Nederlands

54 **SNEVT-examens 2004 – uitwerkingen Spaans-Nederlands**

57 **International Interstitial Cystitis Patient Network Foundation**
Vertaling Engels-Nederlands

61 **Me addicted to the Internet? Come off it!**
Vertaling Nederlands-Engels

Neem eens vrijblijvend contact op!

boeken
Tinweg 3
brochures
8471 XK Wolvega
briefpapier
Postbus 164
jaarverslagen
8470 AD Wolvega
advertenties
Telefoon: 0561 - 61 45 23
printservice
Fax: 0561 - 61 45 44
en meer...
E-mail: info@ppmp.nl

PrePressMediaPartners

COLOFON

Redactie

Algemeen: drs. M. Lemmens, Kalverhof 57, 6241 CZ Bunde;
drs. H. Stam, George Marshallstraat 14, 6836 KW Arnhem.

Frans: drs. J.H.F. Koot, Postbus 4034, 8901 EA Leeuwarden.

Duits: dr. J. van Megen, Van Stiphoutstraat 1,
6561 EX Groesbeek.

Spaans: drs. Marga C.A. Greuter, Geleenstraat 57,
1078 LD Amsterdam.

Engels: drs. Jan Klerkx, Duitse Poort 62-E,
6221 HJ Maastricht.

Aan dit nummer werkten mee:

Frans: drs. D. van den Brink
De Bosch Kemperlaan 15, 3818 HC Amersfoort;
Mevrouw A.D.T.W. Vincenot
Frans Halsstraat 8, 3583 BP Utrecht.

Duits: drs. R.J.L. van Megen

Spaans: drs. Ruben Chapp
Hasebroekstraat 100^{III}, 1053 CZ Amsterdam.

Engels: drs. M. de Ruyter

Uitgever:

Tandem Felix, Ubbergen

Inzending van opgaven:

Abonnees die schriftelijk werk ter beoordeling inzenden, dienen zich te houden aan de volgende regels:

1. Het werk moet voor de datum, genoemd aan het slot van de opgave, in het bezit zijn van de betrokken redacteur.
2. Op het in te zenden werk worden bovenaan naam, adres en pseudoniem vermeld; het pseudoniem moet op eventuele volgende bladzijden herhaald worden.
3. Eventuele vragen of opmerkingen worden geschreven op een apart vel, waarop ook naam en pseudoniem worden vermeld.

4. Het werk moet getikt of duidelijk geschreven worden op papier van A4 formaat, waarbij een marge van 3 cm moet worden aangehouden.
5. Wanneer voor speciale gevallen een persoonlijk antwoord gewenst wordt, sluite men een geadresseerde en gefrankeerde enveloppe in.
6. Het ingezonden werk wordt niet teruggestuurd.

Abonnementen:

De Talen verschijnt tien maal per jaar.

De abonnementsprijs bedraagt € 90,-.

Losse nummers € 10,-.

(excl. verzendkosten buitenland).

Speciale abonnementen op aanvraag.

Abonnementen gelden telkens vanaf het eerstvolgende nummer. Reeds verschenen nummers zijn op aanvraag leverbaar en worden u, vergezeld van een acceptgirokaart, toegezonden. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij zij schriftelijk worden opgezegd voor **1 december**.

Abonnementenadministratie en marketing:

Uitgeverij Tandem Felix,

Postbus 122, 6573 ZK Beek-Ubbergen.

Telefoon 024-3234986.

Fax 024-3602420.

www.tandemfelix.nl

ISSN 0922-1166

© Copyright 2005. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en / of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Het volgende nummer verschijnt rond 10 maart 2005

Computeragressie

Ook uw computer wel eens een knal gegeven omdat uw vertaalprogramma vastliep? Dan bent u niet de enige. Drie van de vier computergebruikers schelden hun computer bij tijd en wijle uit. Eén op de drie wordt handtastelijk tegenover zijn muis en elke zevende computergebruiker schopt zijn computer zelfs. Dat is gebleken uit een enquête die de Duitse sociologe Marleen Brinks onder 340 computergebruikers in Duitsland heeft gehouden. “Mensen ontwikkelen met hun computer een verhouding die lijkt op een relatie met een medemens”, stelt Brinks. “Computers worden als mensen behandeld en aangesproken alsof ze zelfstandig zouden kunnen handelen.” Het is de sociologe gebleken dat niet alleen leken zo met hun rekentuig omgaan, maar dat ook ervaren gebruikers en zelfs it-ers zich soms agressief tegenover hun hulpmiddel gedragen. Volgens Brinks is de schade die de moeizame relatie tussen mens en computer met zich mee brengt aanzienlijk. Voor Duitsland met zo’n 18 miljoen computers denkt ze dat die schade in de miljarden loopt. Het kan nog erger. De Amerikaanse kantoorbediende George Doughty uit Lafayette, Colorado werd gearresteerd nadat hij zijn laptop vier keer had beschoten omdat die constant vastliep. Veel meer op www.mbrinks.de

Herzien groen boekje

In oktober 2005 verschijnt de herziene editie van de *Woordenlijst Nederlandse taal*, ook bekend onder de naam *Groene Boekje*, tien jaar na de publicatie van de eerste editie. Al in 1994, ruim een jaar vóór het verschijnen van die eerste editie, hebben de ministers van de Nederlandse Taalunie besloten dat er om de tien jaar een herziene uitgave zou komen. De herziening moet ervoor zorgen dat het woordbestand actueel blijft. De Nederlandse Taalunie wil met de herziene Woordenlijst de continuïteit en bruikbaarheid van de bestaande officiële spelling waarborgen. Daarbij is vooral ook gekeken naar mogelijkheden om de gebruiksvriendelijkheid te verbeteren.

De nieuwe uitgave zal in een aantal opzichten van de bestaande verschillen. Toch gaat het niet om een spellinghervorming. De officiële voorschriften uit 1995-1996 blijven van kracht. Dat geldt ook voor de spelling van de bastaardwoorden, het gebruik van de tussenletters -e-, -en- en -s- in samenstellingen en het gebruik van de zogenaamde diakritische tekens zoals liggend streepje, apostrof en trema. De spellinghervorming van tien jaar geleden betrof uitsluitend die onderdelen. Het enige verschil nu is dat de uitzondering voor samenstellingen met een dieren naam als eerste lid en een plantkundige aanduiding als tweede woord, komt te vervallen. Het gaat om woorden zoals *paardbloem*. Zulke woorden worden maar zelden gebruikt, maar blijken wel voor onzekerheid te zorgen, vooral in gevallen als *muize(n)tarwe* tegenover *muizenval* en *kreefte(n)sla* tegenover *kreeftensoep*.

Ook is gebleken dat de voorschriften soms onvoldoende

uitsluitel geven. Het betreft aspecten zoals hoofdletters, afkortingen, leenwoorden uit het Engels en Frans, en de vervoeging van werkwoorden zoals *faxen* en *deleten*. De nieuwe editie brengt hierin verbetering. De praktijk van de afgelopen tien jaar heeft aangetoond dat het publiek hieraan grote behoefte heeft. Bijna de helft van alle spellingvragen aan taaladviesdiensten gaat over zulke kwesties.

Een belangrijk verschilpunt met de bestaande editie vormt de tekst van de leidraad, waarin de voorschriften en principes van de Nederlandse spelling worden beschreven en uitgelegd. Er is gekozen voor een nieuwe tekst, die beter aansluit bij de behoeften van de gewone taalgebruikers. De tekst bevat veel meer voorbeelden en maakt waar mogelijk handig gebruik van schema’s en overzichten. Ten slotte zal de tekst via een gedetailleerdere indeling en een trefwoordenregister beter worden ontsloten.

Elschot blijft compleet

Over de literaire nalatenschap van Willem Elsschot bestaat al vijf jaar onenigheid tussen de erven. De schrijver had die in bewaring gegeven bij zijn oudste zoon Walter, die in 1992 is overleden. Zeven jaar later wilden de drie zonen van Walter een aantal belangrijke stukken uit de nalatenschap in een veilinghuis in Brussel verkopen. Het ging onder meer om manuscripten, typoscripten, drukproeven en brieven van onder anderen Gerard Walschap, Louis Paul Boon en Hubert Lampo aan Elsschot. De overige erven verzetten zich hier toen fel tegen. Verspreiding van het archief zou de studie van leven en werk van de schrijver ernstig bemoeilijken en bovendien zou Elsschot die zelf altijd alles nauwgezet had bewaard, dat niet hebben gewild. In 1951 had hij het Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven (het huidige AMVC Letterenhuis) in een brief laten weten dat het de beste plaats zou zijn voor zijn archief. De rechter heeft de overige erven in een kort geding in het gelijk gesteld. Het is onzeker of de drie broers hiertegen in beroep gaan.

Bastet gelauwerd

Frédéric Bastet krijgt volgend jaar de P.C. Hooftprijs voor Letterkunde. De jaarlijkse oevreprijs is dit keer gewijd aan het essay. Bastet (78) is vooral bekend door zijn reeks ‘Wandelingen door de antieke wereld’ en zijn biografie van Louis Couperus. Hij was van 1966 tot 1976 hoogleraar klassieke archeologie aan de universiteit van Leiden. Daarna werd hij conservator in het Rijksmuseum voor Oudheden in dezelfde stad. Volgens de jury heeft Bastet het genre van het essay verrijkt en getransformeerd. “Door geruisloos terug te treden, is hij een meester in de evocatie”, aldus de jury, die verder spreekt van “een bijzonder oeuvre zonder enig effectbejag, maar met een onweerstaanbare uitwerking: een prachtige weergave van het antieke Europa”. De prijs wordt op 22 mei uitgereikt in het Letterkundig Museum in Den Haag.

HS

Apprendre la capacité de manquer

Leren leven met onvervulde wensen

1

Vous décrivez bien ces parents qui, tels d'éternels pères Noël, ne cessent de remplir leur hotte d'outils pour le bonheur, qu'ils déversent aux pieds de leurs chérubins, comme ils déversent aussi inlassablement jeux et jouets, pas seulement à Noël, mais tout au long de l'année.

U geeft een goed beeld van die ouders die eeuwig en altijd voor Sinterklaas willen spelen en onophoudelijk de zak die daaraan te pas komt volstoppen met zaken die iedereen gelukkig moeten maken; die ze vervolgens leegstorten voor de voeten van hun oogappeltjes zoals ze ook onvermoeibaar, niet alleen op 5 december maar het hele jaar door, hun lieve kleinen overladen met speeltjes en spelletjes.

Opmerking vooraf: pas op 13 december (2004) heb ik mijn post opgehaald en toen waren er maar 28 inzendingen! Dat was schrikken. Na vier dagen hard werken kwam ik op het idee nog maar eens in mijn postbus te gaan kijken: nog vijf inzenders. Ik hoop dat dit nog steeds geringe aantal inzenders niet samenhangt met opzeggingen, want als dat wel zo is dan zou 2005 de laatste jaargang van dit fameuze blad zijn, de uitgever kan niet eeuwig voor Sinterklaas blijven spelen. Als dit blad u lief is, blijf dan abonnee en speur in familie- en vriendenkring naar nieuwe abonnees. Misschien valt het mee, de opgave was lastig en het weekend vóór de inzendtermijn is misschien opgegaan aan sinterklaasrijmen.

Titel: een bladzijde vol varianten. Vertalingen met *tekortschieten*, *in gebreke blijven* (want dat betekent toch: iets niet doen wat je had moeten doen?), *leren omgaan met tekortkomingen* zijn fout. Van een aantal vertalingen begrijp je pas hoe je ze moet opvatten als je de hele tekst hebt gelezen: *leren leven met een gemis* (op het eerste gezicht lijkt dat de titel van een artikel dat iets met, bijvoorbeeld, rouwverwerking heeft te maken), *de kunst om iets achterwege te laten* (een les in zelfbeheersing?), *de kunst leren iets te missen*, *het tekort accepteren*, *leren nee zeggen* (gaat het over assertiviteit?). Te beknopt: *leren omgaan met wat je niet hebt*, duidelijker zou zijn: *leren omgaan met het feit dat je iets niet hebt*). Zelf zou ik het werkwoord *ontberen* in dit geval niet gebruiken, maar het lijkt me goed. De overige varianten lijken me ook goed, de een vind ik beter dan de ander, maar ik zal maar niet de helft van de zeven bladzijden met een bespreking van de titel vullen.

Vous décrivez bien: kennelijk heeft in een eerder nummer van *Le Nouvel Observateur* een artikel gestaan over 'die ouders'. Allerlei mogelijkheden met *goed*, *op juiste wijze beschrijven*, *goede beschrijving*, *rake schets* enzovoort. Liever

niet: *omschrijving*. Eigenlijk zijn: *U ziet ze voor u*, *Je kent ze wel* onjuiste vertalingen, als je de brontekst niet kent, is dat niet zichtbaar.

Ces parents: *ouders die, het soort, type ouders dat*.

Tels d'éternels pères Noël: dat u deze vertaling rond sinterklaas gemaakt heeft is een goede reden om te kiezen voor *Sinterklaas*. Een beter argument: wat in Frankrijk *de kerstman* is, is bij ons *Sinterklaas*. Natuurlijk kunt u ook kiezen voor *kerstman*, *kerstmannen*, *kerstmannetjes*. De vertaling van 'éternels' is geen probleem, al zijn er een paar leuke vertalingen gegeven die afwijkend zijn: *onvermijdelijke kerstmannen*, *slijtvaste Sinterklazen*, *een soort onstuitbare kerstman*, afwijkend omdat de nuance die de schrijver bedoelt neerkomt op *een kerstman die elke dag langskomt*; daartegenover staat dat het *eeuwige* ook nog eens wordt uitgedrukt door *steeds maar weer, niet van ophouden weten* en andere vertalingen van:

Ne cessent de: *maar doorgaan, constant, continu in de weer zijn, altijd maar bezig zijn* enzovoort.

Remplir: ook geen probleem: *vullen, volstoppen, volgooien*. Te vermijden het dubbelzinnige *met het vullen van hun zakken* ('zakkenvullers' dus).

Leur hotte: de klassieke kerstman heeft een *korf* of *mand* op zijn rug, en niet *een zak*, daarmee loopt Zwarte Piet te zeulen, maar als u het niet erg vindt maak ik daar geen punt van. Ook de andere tien vertalingen zijn goed. Goede vondst: *de welbekende zak*.

Outils pour le bonheur: toen ik deze tekst uitkoos heb ik me niet gerealiseerd hoe moeilijk deze term was: ik vatte de term heel algemeen op; alles wat een belijdend lid van de consumptiemaatschappij denk nodig te hebben voor zijn *eigen* geluk, inclusief audioapparatuur, een auto, luxe vakantiereizen enzovoort. Maar bij nader inzien gaat het om zaken waarmee ze hun kinderen gelukkig willen maken, *tot kindergeluk strekkende zaken* zoals een inzender vertaalt. Een paar inzenders maar kiezen voor *gereedschap*: *gereedschap waarmee geluk gefabriceerd kan worden*, *gereedschap voor geluk, waarmee het geluk in elkaar gesleuteld moet worden*. Er zijn evenveel varianten als inzenders, de meeste lijken me goed. Niet: *met gereedschap vullen alleen om zich gelukkig te voelen*; het lijkt me dat dit suggereert dat de zak met echt, 'concreet' gereedschap wordt gevuld met de intentie dat de ontvangers zich daarmee gelukkig zullen voelen. Ook de combinatie *idealen voor geluk* lijkt me niet juist.

Qu'ils déversent: je kunt wel *dingen, zaken, spullen uitstrooien, uitstorten over*, en een *mand* of een *zak* kun je *leeggooien*, maar *een zak uitstrooien* lijkt me niet goed en ook niet: *aan de voeten ... strooien*. Erg neutraal: *leggen, zetten*. Het ook neutraal lijkende *deponeren* heeft toch iets nadrukkelijks.

Aux pieds de: in een aantal vertalingen lijkt me voor de voeten beter dan aan de voeten (leeggooien, uitstorten voor en niet aan de voeten). Beetje pijnlijk voor de kinderen als die ouders de spullen over de hoofden uitstorten.

Leurs chérubins: tien liefdevolle benamingen gebruiken de inzenders, hoe liefdevoller hoe ironischer.

Ils déversent: de mogelijkheden zijn hier groter dan bij het eerdere 'qu'ils déversent': (komen) aandragen met, overvloedig trakteren op, kwistig strooien met, rondstrooien, overvoeren, overspoelen, overstelpen, bedelven, overladen met bijpassende voorzetsels. Weinig avontuurlijk: schenken, uitdelen. Niet mijn voorkeur: lozen.

Aussi: ook. Maar een paar inzenders betrekken het op 'inlassablement': even onvermoeibaar. Dat zou dan terugverwijzen naar eeuwig en voortdurend. Ik ben er niet helemaal zeker van, maar het lijkt me dat beide interpretaties mogelijk zijn, afhankelijk van de intonatie bij het uitspreken van de zin.

In de rest van de zin heb ik weinig varianten aangetroffen en geen fouten. Uiteraard hangt de vertaling van 'à Noël' af van de vertaling van 'pères Noël'. Twee inzenders houden het ruim: als er feest is, in de decembermaand.

2

Mais on a beau faire, remplir et vider la hotte, encore et encore, le trou est toujours là : le trou du manque.

Maar wat ze ook doen, steeds maar weer die zak vullen en weer legen, het is een bodemloze put, er blijft altijd iets te wensen over.

Mais on a beau faire: letterlijker vertaald: maar wat men ook doet ... toch of: Ook al blijf je maar ... toch. Als je 'on' met je vertaalt, wordt de lezer plotseling één van die ouders, dat wil hij vast niet, dus liever de ouders als onderwerp van de zin en ook varianten als: ze kunnen wel aan de gang blijven, Maar hoe men zich ook inspant. Geen goede zin lijkt me: Maar men kan de zak tevergeefs leegmaken en vullen: dat woord tevergeefs moet (eventueel) verderop in de zin staan. Vertalingen met Maar je kunt mooi zijn niet fout, maar ze zijn zeer 'spreektaalig', de rest van de vertaling mag geen spoor van deftigheid vertonen.

Remplir et vider la hotte: 'la hotte' zal hetzelfde vertaald moeten worden als in zin 1, voor de werkwoorden is een andere vertaling dan in zin 1 aan te bevelen, voor het levendige.

Encore et encore: geen probleem: keer op keer, telkens weer, steeds opnieuw, steeds weer, nog eens en nog eens, blijven en blijven. Iets zwakker: voortdurend, constant (maar dat kan best een goede stilistische reden hebben).

Le trou est toujours là: de schrijver gebruikt drie keer hetzelfde woord, daarom hoeven wij dat nog niet te doen. De gedachte dat hij aan een gat in de eerder genoemde zak of mand denkt ligt voor de hand, maar erg logisch is dat niet, een zak met een gat erin kun je moeilijk vullen. Vertalingen met gat zijn hier mogelijk, maar als we naar de tweede en de derde 'trou' kijken komen we eerder tot vertalingen als bodemloze put, leemte, het lege gevoel. Vrijere vertalingen: de lieverdjes blijven onverzadigbaar, blijven altijd

wel iets op hun verlanglijstje overhouden. Krom Nederlands: ... er blijft altijd een gat er tussen over.

Le trou du manque: sommige inzenders herhalen de fout die ze in de titel hebben gemaakt, het gat van het tekortschieten bijvoorbeeld. Veel andere herhalen de goede term van hun vertaling van de titel, weer andere variëren, met bijvoorbeeld vertalingen als: ze willen altijd meer of: het gevoel te weinig te hebben. Niet goed: de zwakheid waarin men terugvalt, het gat als symbool voor alles wat ze niet hebben (dat zou alleen een 'buitenstaander' kunnen zeggen: 'de schrijver gebruikt het woord gat als symbool voor ...').

3

Saperlipopette, ce trou ne se comblera-t-il jamais?

Sapperloot, is het dan nooit genoeg?

Saperlipopette: heeft in het Frans als synoniem 'saperlotte', duidelijk de oorsprong van het Nederlandse sapperloot. Ik heb deze, door zijn ouderwetsheid oubollig aandoende vertaling gekozen om het Frans wat je noemt 'juist' weer te geven: ook 'saperlipopette' is in het Frans een verouderd woord en de Franse schrijver – bewust naar we mogen hopen – heeft net zo leuk willen zijn als wanneer wij 'Wat hage!' of 'drommels' in ons taalgebruik zouden opnemen. De meeste inzenders willen met dit ietwat melige gedoe niets te maken hebben en vertalen met Verdorie, Potjandorie en andere. Een paar inzenders leveren een pseudo-vloek die ze waarschijnlijk zelf verzonnen hebben: sodemeknorretje, potjandikkezozy.

Ce trou ne se comblera-t-il jamais?: de vertaling van deze woorden hangt bijna geheel af van eerdere keuzes. In de variantenlijst tref ik geen verkeerde woordcombinaties aan.

4

Si quelque chose est à transmettre, plus sûrement que la hotte remplie du père Noël, ne serait-ce plutôt la capacité à manquer de?

Als we onze kinderen iets willen meegeven, dan moeten we ze leren leven met onvervulde wensen; dat is, zeker weten, meer waard dan een goedgevulde zak van Sinterklaas.

Redactionele variant:

Als er iets moet worden overgedragen aan onze kinderen, zou dat dan niet het vermogen zijn te accepteren dat je niet alles kunt hebben? Dat is zeker beter dan een volle zak van Sinterklaas.

Opmerkingen vooraf: het grote probleem van deze zin vond ik het werkwoord 'transmettre'. Het heeft hier ongetwijfeld de betekenis van doorgeven, overdragen, overbrengen, meegeven (van de ene generatie op/aan de andere, van de ouders op/aan hun kinderen). Maar het gekozen werkwoord zou ook moeten passen bij het lijdend voorwerp de zak van Sinterklaas (of andere vertalingen voor dit woord); maar dat is iets wat je niet meegeeft enzovoort, maar gewoon geeft. Verder is deze zin een vraag, maar omdat het een retorische vraag is (in feite beweert de

schrijver gewoon wat hij vraagt, mogen hier ook met een ‘mededelende’ zin vertalen.

Si quelque chose est à transmettre: *Als er iets is, als er één ding is dat moet worden, dat we moeten overdragen ...* U kunt hier al de vertaling van ‘plutôt’ invoegen: *is het niet belangrijker, beter om ...?* Daarmee maken we overigens de vertaling van deze eerste woorden aanzienlijk zwakker. Een paar varianten van de vertaling van ‘transmettre’ zijn hierboven al genoemd, sommige inzenders voegen daar terecht aan toe: *aan je kinderen, van ouders op kinderen* enzovoort. De minst geschikte werkwoorden vind ik *weggeven* en *geven* (tenzij je dit laatste woord combineert met *besef*). Er zijn andere goede vertalingen met *leren*, *bijbrengen*, *duidelijk maken* op voorwaarde dat u ‘er goed uitkomt’ in de rest van de zin.

Plus sûrement: volkomen terecht vertalen bijna alle inzenders deze woorden in combinatie met de vertaling van ‘plutôt’, door *eerder, beter, liever, belangrijker* te versterken met *veel, duizend maal meer* enzovoort. Of door een sterker bijvoeglijk naamwoord te kiezen: *noodzakelijker*.

La capacité à manquer de: moet dat niet zijn ‘la capacité de manquer’, hebben vele lezers zich ongetwijfeld afgevraagd. Ja, laten we daarvan maar uitgaan maar ‘la capacité à’ komt ook voor (gevolgd door een infinitief). Voor de bespreking van deze woorden kan ik gedeeltelijk verwijzen naar de titel. Sommige vertalingen zijn dus wéér fout of wéér goed. Vrij veel inzenders variëren, ze kiezen hier een andere vertaling dan in de titel. Een tiental vertalingen met *het vermogen* in combinatie met, onder andere: *genoegen te nemen met minder, dat je je iets kunt ontzeggen, om het met minder te kunnen stellen, om genoeg te hebben*. Ook combinaties met: *het vermogen te accepteren dat ...* En dan zijn er nog goede vertalingen geleverd met *het besef, de kunst, de les*. Daarbij verwijs ik wel naar mijn kritische opmerkingen bij de bespreking van de titel.

5

Or, dans la frénésie actuelle de consommation de biens en tout genre, il manque, précisément, la capacité de manquer.

En waaraan het nu juist ontbreekt, in deze tijd van consumptiegekte op elk gebied, dat is het leren accepteren dat je niet alles kunt hebben.

Or: kan vertaald worden met *welnu, echter, maar ...* Maar het is een verbindingswoordje dat vaak indirect vertaald kan worden, in zekere zin niet dus.

Dans la frénésie actuelle de consommation de ... : ‘Vroeger’ was het streven om – weliswaar ‘in goed Nederlands’ – zo dicht mogelijk bij de brontekst te blijven; tegenwoordig mag en moet het accent liggen op de leesbaarheid van de vertaling; een journalistieke tekst moet ongeveer publiceerbaar zijn in een Nederlandse krant, een betoog moet een betoog worden enzovoort. Deze vrijheid breekt mij soms flink op, in dit geval zijn er weer evenveel varianten als inzendingen. De meeste lijken me goed; sommige inzenders voeren het woord *consumptie-*

maatschappij in, naast *gekke, waanzin, bezetenheid* zijn *koortsachtig, ongeremd, drift* woorden waarmee ‘frénésie’ tot uitdrukking komt. Negatieve opmerkingen: *de wild om zich heen grijpende graaicultuur* bekt wel lekker, maar de connotatie ervan is eerder die van bestuurders die zichzelf en elkaar rijkelijk belonen. In: *het koortsachtig aankoopbeleid* past het laatste woord niet bij het gewone kopen van consumenten. *Goederenconsumptie* vind ik een raar woord. *Hectisch* en *hectiek* kunnen wel, maar u maakt veel te veel woorden vuil als u schrijft: *een hectische maatschappij die in beslag genomen wordt door een consumptiedrang voor de onmiddellijke bevrediging*. Geen prachtige termen: *wedloop van de consumptiemaatschappij, drift tot verbruik van goederen*. ‘Actuelle’ kan zeker ook vertaald worden met *huidige, tegenwoordig(e), van tegenwoordig, van onze tijd* en zelfs wel met *momenteel*, al heeft dat niet mijn voorkeur.

Biens en tout genre: geen probleem: *allerlei, allerhande, alle mogelijk vóór (consumptie)goederen, spullen, zaken of op elk gebied, in alle soorten (en maten)* erachter. Misschien is in *alle soorten* minder gebruikelijk, door het Frans beïnvloed Nederlands.

Il manque, précisément: met de vertaling hiervan hoeft u niet beslist de zin te beginnen.

La capacité de manquer: lijkt me bij de titel en zin 4 voldoende besproken; als ik niets over het hoofd heb gezien duikt hier voor het eerst het woord *talent* op, ik vind het geen verbetering in vergelijking met bijvoorbeeld *vermogen of kunst*.

6

« **Je veux pour mon enfant tout ce qu’il y a de mieux** », **rengainé inépuisable de nombre de parents actuels, n’est pas très différent de** « **je veux tout et le meilleur, pour satisfaire mon fantasme, celui de ma projection dans l’avenir au travers de mon enfant** ».

“Voor mijn kind is alleen het beste goed genoeg”. Dit eindeloos herhaalde refrein van veel ouders van tegenwoordig verschilt niet veel van “ik wil alles en alleen het allerbeste om mijn eigen dromen te vervullen, ik projecteer mijn eigen toekomstverlangens op mijn kind”.

Je veux pour mon enfant tout ce qu’il y a de mieux: ik heb gekozen voor een zinnetje dat me bijna een vaste uitdrukking lijkt, maar alle andere vertalingen met *allerbeste, het beste van het beste, alleen maar het beste* zijn natuurlijk ook allemaal goed.

Rengainé inépuisable: de Franse woordcombinatie lijkt me niet mooi; ik zou ook zeker niet vertalen met *het onuitputtelijke refrein/oude liedje*. Ik zou zelf *afgezaagd* niet combineren met *liedje of deuntje*, maar ik blijf daarin ongelijk te hebben: *afgezaagd* is afgeleid van ‘zagen’ in de betekenis van viool spelen en dus is de beeldspraak loepzuiver. *Mantra* is wel een goede vondst, een *mantra* wordt eindeloos herhaald, maar het is wel een heel positief begrip (een met goddelijke kracht geladen spreuk) voor wat door de schrijver negatief bedoeld wordt. Bij *het oude liedje* heb ik de neiging om er ‘het is weer’ voor te zetten, gezegd

voor het terugvallen in een fout. Weinig spectaculaire vertalingen met *steeds maar weer, onophoudelijk* zijn niet fout, maar *tot vervelens toe, tot in het oneindige herhalen* vind ik beter. De combinatie ... *uitgesproken oude liedje* deugt niet. Ook niet sterk: *het eeuwig afgezaagde gezegde, onuitputtelijk klinken, een liedje opdreunen*.

N'est pas très différent de: (evenals de woorden ervoor) geen probleem: *verschilt niet zoveel, betekent niet zoveel anders, klinkt niet heel anders, dat lijkt erg op*.

Je veux tout et le meilleur: gewoon een iets andere term kiezen dan die waarmee 'Je veux ... tout ce qu'il y a de mieux' aan het begin van deze zin is vertaald.

Pour satisfaire mon fantasme: vanaf dit woord tot aan het einde van zin 7 is deze vertaling heel erg moeilijk, vond ik, en een paar inzenders vermelden dat ook, vele anderen zullen het ermee eens zijn. Het probleem van 'mon fantasme' vond ik dat het negatief bedoeld lijkt (door de schrijver van het citaat): *waanidee, hersenschim*. Maar het gekke is dat die schrijver een ouder aan het woord laat, die dus zichzelf bekritiseert. Dat geldt trouwens voor de strekking van de hele zin. Het probleem van *waanidee* en *hersenschimmen* is ook: met welk werkwoord moet je ze combineren? Het beste lijkt me het neutrale *verwezenlijken, realiseren*. Bij *dromen* is de keuze wat ruimer: *vervullen, in vervulling laten gaan, waarmaken*. Laatstgenoemd werkwoord past ook bij *droomwens* en *droombeelden* (en ook hier: *verwezenlijken* en *realiseren*).

Celui de ma projection dans l'avenir au travers de mon enfant: ik heb maar het idee dat de schrijver het woord 'projection' als psychologische term bedoelt: *projectie, projecteren*. Maar *projecteren* doe je *op* iemand anders (in het Frans is het 'vaste' voorzetsel ook 'sur'). Ook raadselachtig voor mij is dat er niet staat 'la projection de mon avenir'. Problemen te over, in het algemeen zijn de inzenders er goed uitgekomen, meestal door een vertaling te maken die behoorlijk afwijkt van het Frans, maar die iets 'logisch' en begrijpelijks oplevert; voorbeelden: *en mijn kind moet mij helpen om mijn wensen en dromen voor de toekomst te laten uitkomen, mijn eigen droombeeld ... , dat ik projecteer op mijn kind met het oog op de toekomst* (niet zijn toekomst), *mijn toekomstdromen via mijn kinderen (te) verwezenlijken*. Het is onbegonnen werk om alle vertalingen te bespreken; de meeste vertalingen met *projectie* en *projecteren* reken ik goed, hoewel ze eigenlijk naar mijn idee een lijdend voorwerp moeten hebben en dat ontbreekt vaak. Laat ik nog een paar korte vertalingen noemen: *mijn droom voort te bestaan door mijn kinderen, mijn toekomstverwachtingen waarmaken door middel van mijn kind, mijn toekomstdroom via mijn kinderen te verwezenlijken*. Ik sluit zeker niet uit dat een examencommissie deze zin veel strenger zou beoordelen want u ziet dat ik de veel vrijere, afwijkende vertalingen toch goedkeur.

7

Mais l'enfant ne peut pas être seulement l'objet du fantasme de ses parents. Ni objet comblant ni objet à combler, il est un sujet en devenir, qui se construit.

Maar ouders hebben geen kinderen om er hun droombeelden op los te laten. Het kind is er niet om een leegte te vullen en ook hoeven niet al zijn wensen vervuld te worden, het is een individu in wording met een eigen ontwikkeling.

Redactionele variant: *Maar het kind mag niet gereduceerd worden tot een object van het waanidee van zijn ouders. Het is geen object dat gelukkig moet maken of gemaakt moet worden, het is een subject in wording, dat zich aan het vormen is.*

De redactionele variant is letterlijk overgenomen van *Jéronima*. Zij is een van de zeer weinigen die de tegenstelling *object - subject* overneemt. Heel veel inzenders gebruiken wel het woord *object* in het begin van de zin, maar als onderwerp van het laatste zinsgedeelte kiezen ze meestal *het, het kind, kinderen*.

Mais l'enfant: Lichte voorkeur voor: *een kind* of *kinderen* boven *het kind*, wat natuurlijk ook goed is.

Ne peut pas être seulement: ik heb 'seulement' niet vertaald omdat ik denk dat de schrijver er de tegenstelling *object subject* mee wil versterken. Misschien interpreteer ik teveel, maar ik heb de indruk dat de schrijver vindt dat het kind helemaal niet het 'objet du fantasme de ses parents' mag zijn. En als ik de zin begin met: *Maar kinderen zijn er niet alleen om*, betekent dat: (niet helemaal) maar wel gedeeltelijk. Varianten: *een kind kan/mag niet, dient niet, is niet bedoeld om*.

L'objet du fantasme de ses parents: eerlijk gezegd heb ik in het model afwijkend vertaald omdat ik blijf aarzelen over het gebruik van *object, voorwerp, onderwerp*. Het gebruik van *object* wordt naar mijn idee alleen gerechtvaardigd door ook *subject* te gebruiken. Uiteindelijk lijkt me *het voorwerp van de (overspannen) dromen, van het droombeeld* wel acceptabel. Met *onderwerp* en *lijdend voorwerp* heb ik meer moeite. Goede vondst: *het instrument om de dromen van zijn ouders waar te maken*. Erg 'vrij' maar toch wel goede vertalingen: *om hun toekomstverwachtingen op te projecteren, het kind mag niet opgezaagd worden met de wensen en de verlangens van zijn ouders*.

Ni objet comblant ni objet à combler: het gebruik van *object* vind ik hier minder problematisch en *voorwerp* kan ook weer. Zoals u aan het model ziet, vind ik het ook gerechtvaardigd om deze woorden te vermijden. De grote kunst is om een goed werkwoord, een goede uitdrukking, te vinden die zowel actief als passief gebruikt kan worden, zoals in de 'redactionele' variant. Die is wel nogal afwijkend, maar alle inzenders hebben ondervonden hoe moeilijk het was een enigszins elegante oplossing te vinden. De grootste fout: als de tegenstelling actief/passief niet gezien is: *niet het verwende object noch het voorwerp dat bevredigd moet worden*. Ik heb alle varianten (evenveel als er inzenders zijn) genoteerd, ik zie af van bespreking; er zijn veel vertalingen met uiterst moeizaam Nederlands, op de meeste heb ik iets aan te merken, maar ongetwijfeld hebben veel lezers iets op mijn vertaling aan te merken.

Il est un sujet en devenir: zoals gezegd, bijna niemand gebruikt hier *subject*, maar *individu, persoon, mens*,

zelfstandig wezen. Niet goed vind ik het is een onderwerp in wording, het is een figuur dat gevormd wordt. 'En devenir' wordt veelal met in wording vertaald, maar er zijn ook goede vertalingen gemaakt met zich vormen, gevormd worden, ontluiken, ontwikkelen, ontwikkelingsjaren.

Qui se construit: de vertaling van het vorige zinsgedeelte en deze woorden lopen een beetje door elkaar: ook hier *ontwikkeling, zich ontwikkelen, zijn vorm zoeken*, enzovoort; nauwelijks problemen. Ik ben het niet eens met de vertaling: *waaraan je voortdurend moet schaven*, het kind moet het zélf doen.

Beoordeling (nr. 9, november 2004)

zeer goed: Florette 2, Florette 1, Jabin, Sophie, Tram.

goed: Ami, Christine, La Rivière, Petit-pois.

ruim voldoende: Aliénor, Anon, Etoile, Gaucho, Guillemine, Jéronima, Myosotis, Le Haut-Viennois, Lena, Rijo.

voldoende: Alkone Storm, Caillou, Jura, Maurice, Nénuphar, Souki, Tomir.

bijna voldoende: Bart, Empereur, Fermier, Foehn, JanCee, Pain complet, Schroothoop.

onvoldoende: Henco (Uw vertaling was te 'parafraserend').

De beste vertaling is deze maand geleverd door Tram

Vertaling Nederlands-Frans

H&M

1

Meisjes beoordelen wordt steeds lastiger. Nog even en we moeten op het innerlijk afgaan, omdat alle meisjes uiterlijk inwisselbaar zijn.

Juger les filles est de plus en plus difficile. Si cela continue, il va falloir s'en remettre à leur caractère parce que de l'extérieur, on ne peut plus les distinguer les unes des autres.

Variant:

Jauger les filles devient de plus en plus difficile. A la longue, il va falloir s'intéresser à leur caractère parce que les apparences, on ne peut plus s'y fier.

2

Dat zal de schuld zijn van Vera Moda en Hennes & Mauritz. Vooral H&M is een gevaar voor de verscheidenheid.

Et ce sera la faute de Vera Moda et Hennes & Mauritz. H&M surtout menace la diversité.

Variant:

A qui la faute ? Aux chaînes de prêt-à-porter Vera Moda et Hennes & Mauritz. La menace pour la diversité, elle vient surtout de H&M.

3

De klanten van deze keten kunnen in twee categorieën verdeeld worden: de onverschillige jongens en meisjes die zich voor weinig geld aanvaardbaar willen kleden en de meisjes die het als hun sociale ondergang beschouwen als ze twee keer hetzelfde kledingstuk dragen.

On peut ranger les clients de ces chaînes de prêt-à-porter en deux catégories : les jeunes, garçons ou filles, qui semblent indifférents à tout et qui veulent seulement être dans les normes pour pas cher, et les filles qui voient dans le fait de porter deux fois de suite le même vêtement un échec social.

Variant:

La clientèle est de deux sortes : soit des jeunes, garçons et filles, sans recherche personnelle, qui veulent le look en vogue pour pas cher, soit des filles qui considèrent comme un échec social que de porter deux fois de suite le même truc.

4

H&M levert mode voor de massa en breidt zich als een vernietigende schimmel uit over de wereld.

H&M produit du prêt-à-porter de masse et se répand de par le monde comme une moisissure dévastatrice.

Variant:

H&M, qui produit du prêt-à-porter pour les masses, propage son effet de moisissure à l'échelle mondiale.

5

Ik heb een hekel aan egalitair, daarom kom ik niet graag bij H&M. Het voelt net zo naargeestig en anoniem als IKEA. Als een ontheemd stuk vee dwaal je rond tussen het enorme aanbod, wetende dat alles wat je koopt origineel noch exclusief is.

Moi, j'ai horreur de l'égalitarisme et ne mets donc pas volontiers les pieds chez H&M. C'est aussi lugubre et anonyme qu'IKEA. Tel un bestiau égaré du troupeau, vous errez à travers un amoncellement de marchandises, conscient que quoi que vous achetiez, rien n'est original ni exclusif.

Variant:

Ne supportant pas l'égalitarisme, vous ne m'y verrez pas souvent. On s'y sent aussi mal et aussi anonyme que chez IKEA. Tel un bestiau égaré du troupeau, on déambule au milieu de stocks vertigineux sachant bien que rien de ce que l'on va acheter n'est original ni exclusif.

6

De H&M- interpretatie van een pak is nauwelijks modieuzer dan een Noord-Koreaanse arbeidersoverall.

Un costume version H&M a tout d'un bleu de travail nord-coréen.

7

En toch, de keten is het algemeen aanvaardbare alternatief voor merkkleding. Ironisch genoeg kopen de mensen die zich om humanitaire redenen tegen merkkleding verzetten, zonder gewetenswroeging bij H&M.

Cela n'empêche pas que cette chaîne soit devenue, face aux vêtements de marque, la solution de remplacement par excellence. L'ironie veut que les gens qui, pour des raisons humanitaires, refusent d'acheter des vêtements de marque, n'aient pas de scrupules à faire leurs achats chez H&M.

Variant 6 en 7:

Et bien qu'un costume façon H&M ne soit guère plus seyant qu'un bleu de travail nord-coréen, cette chaîne passe pour constituer l'alternative la meilleure des vêtements de marque. Il est plutôt ironique que les gens qui pour des raisons humanitaires s'opposent aux vêtements de marque, s'approvisionnent sans scrupules chez H&M.

8

Hoe zal een bedrijf dat zulke goedkope kleding aanbiedt onderhandelen over de prijzen van katoen en de lonen van naaisters?

On peut pourtant se demander comment une entreprise qui offre des vêtements à si bon prix négocie le prix du coton et le salaire des couturières.

Variant:

Car je serais curieux de savoir comment une entreprise qui offre des vêtements à si bon prix négocie le prix du coton et le salaire des couturières.

Vertaling en variant zijn gemaakt door mevrouw Agnès Vincenot.

Nieuwe opgave Nederlands-Frans

'Le petit Nicolas' is verdubbeld

(1) Een kwart eeuw na de dood van Goscinny, de legendarische scenarioschrijver van Astérix en Lucky Luke, trof zijn dochter Anne bij een verhuizing een kartonnen doos vol getypte doorslagen met verhalen over Frankrijks beroemdste schooljongetje aan. (2) Ze las er een paar in de verwachting van het feest der herkenning. (3) Per slot van rekening behoorden de in vijf pockets verzamelde Petit Nicolas-verhalen al sinds de jaren zestig tot het collectieve geheugen van heel Frankrijk. (4) Maar ze herkende alleen de vertelstem van haar vader. (5) De verhalen waren allemaal nieuw, of liever: nooit meer gepubliceerd nadat ze wekelijks waren verschenen in de regionale krant *Sud-Ouest Dimanche*. (6) Met de publicatie van de *Histoires inédites du Petit Nicolas*, twee maanden geleden, is het aantal verhalen over de kleine Nicolaas en zijn *copains* in één keer verdubbeld. (7) Geen wonder dat in Frankrijk binnen korte tijd een half miljoen exemplaren van de nieuwe bundel werden verkocht. (8) In Duitsland en Engeland zijn de vertalers al hard bezig, maar in Nederland is het tot nu toe stil gebleven. (9) Jammer, maar voorspelbaar, want hier werden slechts twee van de vijf oorspronkelijke bundels,

Le petit Nicolas (1960) en *Les récrés du petit Nicolas* (1961) vertaald, en die verdwenen al lang geleden in de ramsj. (10) De sublieme verhaaltjes zullen dus niet veel meer aan kinderen worden voorgelezen; een enkele wordt hoogstens gebruikt in de Franse les op de middelbare school, omdat de simpele en grappige taal de ideale kost is voor beginnende lezers Frans.

Naar een artikel uit *NRC Handelsblad* van 23-12-2004

Nota bene: Een lange traditie wil dat u uw vertalingen tussen de eerste en tiende van de volgende maand kunt insturen. Door omstandigheden moet ik u verzoeken nu uw vertaling uiterlijk **zondag 6 maart 2005** op de post te doen. Als dat niet mogelijk is kunt u uw vertaling wel een paar dagen later sturen, uw werk zal dan gewoon beoordeeld worden, maar er is een risico dat een enkele persoonlijke variant onbesproken blijft.

Dus: de vertaling van deze opgave kunt u tussen **1 en 10 maart 2005**, maar bij voorkeur uiterlijk **zondag 6 maart 2005**, opsturen aan drs. J.H.F. Koot, postbus 4034, 8901 EA Leeuwarden. Ik hoop dat u 'massaal' instuurt.

Nieuwe opgave

Frans-Nederlands

Référendum risqué

(1) La procédure devant conduire à un référendum, au printemps, sur la Constitution européenne, est donc lancée. (2) Lors du premier conseil des ministres de l'année, lundi 3 janvier, le gouvernement a approuvé un projet de loi, portant révision de la Constitution française, qui devra être voté par le Parlement avant la convocation des électeurs. (3) Jacques Chirac, qui s'est progressivement et lentement converti à l'idée européenne, a donc tenu parole. (4) Le résultat de la consultation interne au Parti socialiste – où le « oui » a frôlé les 59 % – l'a encouragé à aller vite et à appeler les Français aux urnes plus tôt que prévu. (5) Le président de la République prend le maximum de précautions. (6) Après avoir souligné, dans ses vœux de

Nouvel An, que ce référendum ne devra être « *altéré ou détourné par aucune autre considération* », il va recevoir les formations politiques représentées au Parlement. (7) Mais il ne suffit pas de récuser tout calcul politicien, autour de ce référendum, pour le conjurer. (8) M. Chirac s'est même cru obligé, comme si cela n'allait pas de soi, de rappeler à ses ministres qu'ils devaient défendre le traité européen. (9) Il est vrai que les précédents référendums sur l'Europe incitent à la prudence, tant ils se sont révélés risqués pour les dirigeants du pays.

Naar een artikel uit *Le Monde* van 5-01-2005

De vertaling van deze opgave *niet* opsturen. Een uitwerking ervan verschijnt in het volgende nummer.

Vertaling Nederlands-Frans

Varend en werkend de wereld rond

(1) De haven van Monaco ligt bomvol glimmende jachten. De schepen lijken meer op drijvende vijfsterrenhotels dan op vaartuigen. (2) Aan de wal staat de bemanning van de Eleonara in wit uniform champagne te drinken. Op het feestterrein van de jachtclub van Monaco vierden ze de overwinning van hun schip. (3) De Eleonara, een zeiljacht van vijftig meter, won de prestigieuze wedstrijd Cap Royal. Deze race van Casablanca naar Monaco is zo exclusief dat dit jaar maar één schip deelnam. Vips betaalden tientallen duizenden euro's om aan boord van de Eleonora te zijn. (4) 'Toen we de Middellandse Zee overstaken onweerde het' vertelt de Engelse stewardess Michelle Mainwaring. 'Ik werd zeeziek maar moest gewoon doorwerken. Terwijl de sla van de borden waaide, bleef ik serveren bij 25 knopen wind.' (5) Michelle, die al negen jaar op schepen werkt, heeft bijna alle oceanen bevaren. (6) 'Ik heb meegemaakt dat gasten zich door een helikopter lieten ophalen zodra de golven te hoog werden. Dan gingen ze even lunchen aan de wal totdat de storm voorbij was. De bemanning moest dan natuurlijk wel achterblijven op het schip.' (7) Michelle kwam via een *crew agency*, een uitzendbureau voor bemanningsleden, terecht op de Eleonara. Ze heeft ook op motorjachten gewerkt. 'Die betalen veel beter dan zeilschepen, maar het is ook veel harder werken'.

Opmerking: Van de opgave uit het septembernummer 2004 (!) is de vertaling, door ruimtegebrek, pas verschenen in het decembernummer. Maar ook toen was er niet voldoende ruimte voor 'la variante'.

Il était un petit navire...

(1) La foule des yachts amarrés dans le port de Monaco brille au soleil, des yachts qui sont d'ailleurs plus des hôtels cinq étoiles que des bateaux. (2/3) A terre, en uniforme blanc, les membres de l'équipage de l'Eleonara sablent le champagne : c'est fête pour eux, dans les jardins du Yacht Club de Monaco, car leur voilier, un cinquante mètres, a gagné la prestigieuse course du Cap Royal. (3) Cette course Casablanca-Monaco est tellement sélecte qu'un seul bateau y a participé cette année. Les V.I.P. qui ont tenu à avoir une place à bord ont payé pour cela plusieurs dizaines de milliers d'euros. (4) « En Méditerranée, nous avons eu orage » raconte l'hôtesse, Michelle Mainwaring. « Il a bien fallu que je reste au travail malgré mon mal de mer... Il y avait un vent de 25 nœuds, la salade s'envolait ... mais j'ai pourtant continué à servir les repas ! » (5) Cela fait neuf ans que Michelle combine ainsi travail et navigation et elle a traversé presque tous les océans. (6) « Il m'est arrivé de voir des passagers venir se faire chercher en hélicoptère dès que la mer devenait trop forte. Ils allaient déjeuner sur la terre ferme en attendant que la tempête se calme. L'équipage, lui, devait bien entendu rester à bord ». (7) C'est par une *crew agency*, un bureau de travail intérimaire pour personnel de navigation, que Michelle a découvert l'Eleonara. Elle a aussi travaillé sur des yachts à moteur. « On y est beaucoup mieux payé que sur un voilier, mais le travail y est aussi plus dur ».

Kommissar Dante, der Nationaldichter als Krimiheld

Commissaris Dante, de nationale dichter als thrillerheld / detectiveheld

1

Der Kommissar ist mißlaunig und neigt zur Gewalttätigkeit; er raunzt ehrbare Bürger an, nimmt Drogen und leidet an notorischen Kopfschmerzen, und er dichtet halbpornographische Liebeslyrik.

De commissaris [van politie] heeft een slecht humeur en een neiging tot gewelddadigheid, hij snauwt eerzame burgers toe / af, gebruikt drugs en lijdt aan chronische hoofdpijn en hij schrijft pornografisch getinte liefdeslyrik.

Kommissar Dante, der Nationaldichter als Krimiheld: *inspecteur / rechercheur Dante, de nationale schrijver als held in een thriller / detective / krimi.* Uit de tekst blijkt niet welke functie precies bedoeld is met ‘Kommissar’. Van Dale D-N geeft als vertaling *inspecteur [van politie]*; aangezien het om misdaad en criminaliteit gaat, valt er ook iets te zeggen voor *rechercheur*. Ook kan aan het hoofd van politie worden gedacht, *de commissaris*. Omdat er in de originele Italiaanse tekst waarschijnlijk ‘commissario’ staat, is hier voor *commissaris* gekozen, de vertaling die ook Italiaans-Nederlandse woordenboeken geven. *Volksdichter* heeft een iets andere betekenis. *Des naties dichter* is uitgesloten, omdat *natie* een vrouwelijk substantief is; wel goed is eventueel *de schrijver des vaderlands*. *Held in een misdaadroman* is prima, maar het gaat in deze tekst niet om een *misdaadfilm, -serie*. Te zeer afwijken: *als politieheld, als criminele held, als beroemd speurder, als [super]detective*. *Krimi* komt tegenwoordig als zodanig ook in het Nederlands voor; niet alleen in tv-gidsen, maar ook in woordenboeken (bijv. in De Nieuwe Spellinggids van de Nederlandse Taal, pag. 548).

Der Kommissar ist mißlaunig und neigt zur Gewalttätigkeit: *de inspecteur [van politie] is slecht gehumeurd / geluimd en neigt tot gewelddadigheid.* Ook juist zijn *hij is in [een] slecht humeur, uit zijn humeur, heeft slechte zin, is een humeurig / chagrijnig man*. Het adjectief *nors* wijkt iets te zeer af. In plaats van *gewelddadigheid* zijn omzettingen als *gewelddadig optreden, gewelddadig / agressief te zijn / worden* mogelijk, *bruut optreden* en *gewelddadige trekjes vertonen* zijn echter te vrij vertaald.

er raunzt ehrbare Bürger an, nimmt Drogen: *hij blaft achtenswaardige / deugdzame burgers af / toe en gebruikt verdovende middelen.* Ook *uitvaren / kankeren tegen* zijn correct, maar niet *lastig vallen, uitschelden, knorren tegen, zeuren tegen, mopperen op*. Het Nederlandse *eerbaar* betekent volgens de Grote Van Dale (pag. 699) *kuis, zedig* en is hier dus niet juist. Met ‘Drogen nemen’ is bedoeld dat

hij met enige regelmaat *drugs gebruikt, aan de drugs is of drugs slikt*. *Nemen* drukt eerder het incidentele gebruik uit. **und leidet an notorischen Kopfschmerzen:** *en aan voortdurende / eeuwige hoofdpijn[en] / aanvallen van hoofdpijn lijdt.* *Leiden* is uiteraard foutief. *Last hebben van* is te zwak geformuleerd; *gebukt gaan onder* kan wel. ‘Notorisch’ betekent volgens das große Wörterbuch der deutschen Sprache (pag. 2404) o.a. ‘ständig’. Betekenissen als *vermaard, bekend, berucht, zwaar, notoir* zijn hier niet bedoeld. *Migraine* staat niet in de tekst.

und er dichtet halbpornographische Liebeslyrik: *en hij schrijft pornografisch aandoende liefdesgedichten / liefdespoëzie met een pornografische inslag.* *Maken en dichten* zijn geen verbeteringen. *Halfpornografisch* bestaat in het Nederlands niet, dan liever *semi-pornografisch* of een omschrijving als *[liefdespoëzie] die naar pornografie zweemt / neigt*. In *lyrische poëzie / gedichten* ontbreekt het element *liefde*.

2

Es handelt sich um niemand anderen als Dante Alighieri. Het gaat om / over niemand anders dan Dante Alighieri.

Es handelt sich um niemand anderen als Dante Alighieri: *Het betreft [hier] / we hebben het hierbij over niemand minder dan Dante Alighieri.* Er zijn in dit verband geen verdere varianten te vermelden. Merk op dat er in de Duitse tekst ‘um niemand anderen’ staat, d.w.z. ‘anderen’ is een soort bijstelling bij ‘niemand’ en heeft dus eveneens een accusatief als naamval. *Iemand anders* (als nominatief) is derhalve in het Duits ‘jemand anderer’.

3

Ein Thriller, in dem ihr berühmtester Schriftsteller siebenhundert Jahre nach seinem Wirken auf Mörderjagd geht, hat vielen Italienern den Strandsommer verkürzt.

Een thriller waarin de beroemdste Italiaanse schrijver zevenhonderd jaar na zijn schrijverschap op jacht naar moordenaars gaat, heeft voor veel Italianen de strandzomer be- / verkort.

Ein Thriller ... hat vielen Italienern den Strandsommer verkürzt: *een detective / misdaadroman ... heeft voor vele Italianen de zomer aan het strand / de zomer die zij aan het strand doorbrachten, korter gemaakt / sneller voorbij doen gaan.* Eventueel ook nog *het zomerse strandleven*, maar niet *de zomervakantie*. Er zijn nog enkele variaties mogelijk, zoals bijv. *de tijd doden / verdrijven met ...*, maar niet bedoeld zijn: *een thriller heeft veel Italianen de strandzomer doen*

verkorten of een thriller heeft menig Italiaan vervroegd van zijn vakantie doen terugkeren. Ook de vakantie is omgevlogen en [de strandzomer] korter laten lijken zijn geen correcte vertalingen van de brontekst.

in dem ihr berühmtester Schriftsteller siebenhundert Jahre nach seinem Wirken auf Mörderjagd geht: *waarin hun befaamdste / de meest befaamde auteur zeventienhonderd jaar na zijn werkzaam leven / na [als dichter] werkzaam te zijn geweest jacht gaat maken op moordenaars.* ‘Ihr’ verwijst naar ‘Italiener’ iets verderop in de zin. Omdat in de vertaling *hun beroemdste schrijver* onduidelijk is, wie met *hun* wordt bedoeld, kan men ook *van Italië* of *Italiaans* gebruiken. Een andere mogelijkheid is de volgorde van de zin veranderen: *veel Italianen hebben hun / de strandzomer bekort met [het lezen van] een misdaadroman waarin hun beroemdste schrijver ...*. Waar in plaats van *waarin* is uitgesloten. ‘Wirken’ betekent volgens Duden-Universalwörterbuch “in seinem Beruf, Bereich an einem Ort mit gewisser Einflussnahme tätig sein”. Als vertaling is dan te denken aan *literaire activiteit, zijn werkzame leven, zijn activiteit als kunstenaar / schrijver, nadat hij als schrijver creatief is geweest*. Onjuist zijn echter *zijn werken, na dato, zijn bestaan*. *Op moordenaarsjacht gaan* is geen goed Nederlands. *Een moord proberen op te lossen* is erg vrij vertaald.

4

“Das Delikt des Mosaiks” – so der Titel für den Fall eines am eigenen Mörtel erstickten Kirchenkünstlers – aus der Feder von Giulio Leoni verkauft sich blendend, vielleicht auch darum, weil mit Dantes dunklen Versen alle italienischen Schulkinder wenigstens rudimentär gequält werden.

“Het delict / misdrijf van het mozaïek” – zo [luidt] de titel voor de zaak van een kerkkunstenaar die in zijn eigen mortel is gestikt – uit de pen van Giulio Leoni verkoopt fantastisch, wellicht ook omdat alle Italiaanse schoolkinderen, althans rudimentair, met Dantes sombere verzen worden gekweld.

“Das Delikt des Mosaiks” ... aus der Feder von Giulio Leoni verkauft sich blendend: *“Het mozaïekdelict” ... van de hand van / geschreven door Giulio Leoni wordt uitstekend / grandioos / buitengewoon goed verkocht.* Bij de vertaling van de titel van het boek van Leoni hebben sommigen nogal wat fantasie gebruikt, waarschijnlijk om een pakkende titel te presenteren. De titel mag uiteraard niet onvertaald blijven, omdat het om een Italiaanstalig boek gaat. De oorspronkelijke titel, aldus een inzender, luidt: *I Delitti del Mosaico*, hetgeen in vertaling *de mozaïekmoorden* oplevert. *Mozaïk* is onjuist gespeld. Ook *gretig aftrek vinden, uitstekende / schitterende verkoopcijfers halen, een verkoopsucces / bestseller zijn* vormen goede vertalingen, maar *de verkoop loopt als een trein* en *het boek gaat als zoete broodjes over de toonbank* wijken stilistisch te zeer af; deze wendingen zijn te populair. *Zichzelf verkopen* en *glanzende verkoopcijfers hebben* zijn ook incorrect.

so der Titel für den Fall eines am eigenen Mörtel erstickten Kirchenkünstlers: *aldus de titel voor het geval van een maker van kerkelijke / religieuze kunst die door zijn eigen specie /*

metselkalk is gestikt. Zoals de titel ... luidt is goed. Ter verduidelijking kan [de titel] van het boek worden toegevoegd. ‘Fall’ is in juridische contexten *zaak*. Hier zijn zeker niet *val, ondergang* bedoeld en ook *case* en *verhaal* zijn onjuist. In plaats van *stikken* kan ook wel *smoren*. Onder ‘Kirchenkünstler’ moeten we *een kunstenaar die in / aan een kerk werkt* verstaan of ook *kerkdecorateur*, maar niet *een kerkelijk / religieus kunstenaar*.

vielleicht auch darum, weil: *misschien mede [daarom] / misschien ook wel, omdat / aangezien. Vanwege het feit dat* is eveneens juist, omdat deze verbinding als geheel ook een causaal karakter heeft.

mit Dantes dunklen Versen alle italienischen Schulkinder ... gequält werden: *met de moeilijk toegankelijke / moeilijk te begrijpen vers- / dichtregels van Dante alle Italiaanse kinderen op school geplaagd worden.* In Dantes mag geen apostrof worden gebruikt, omdat de naam op een –e eindigt, zo ook: *tantes* (zie verder De Nieuwe Spellinggids van de Nederlandse Taal, pag. 24). ‘Dunkel’ kan zowel *somber, zwaarmoedig* als ook *moeilijk te begrijpen, duister* betekenen. Dit laatste heeft o.a. op een ‘Textstelle’ betrekking. *Schooljeugd* is uiteraard ook goed. *Pijnigen, tergen, lastig vallen* zijn hier te sterk resp. te zwak uitgedrukt. ‘Werden’ mag niet met *worden* of *zijn* worden vertaald.

wenigstens rudimentär: *tenminste / op zijn minst rudimentair / elementair.* Dit stukje tekst verwijst naar het onderwijs in Dantes werk. *Rudimentair onderwijs* wil zeggen dat dit onderwijs de eerste beginselen van iets omvat. Goed: *minstens, op zijn zachtst gezegd, in ieder geval. Op rudimentair niveau* is juist, maar niet *in het beginstadium, in hun eenvoudigste vorm, in grote lijnen, enigszins*. Correct is ook de vertaling *om hun rudimentaire kennis van ... bij te brengen*.

5

Der Werbetext des Krimis klingt nach Erleichterung: *“Das ist der Dante, den ich in der Schule gerne durchgenommen hätte”.*

In de reclametekst van de misdaadroman klinkt iets van opluchting door: “Dit is Dante, zoals ik hem graag op school doorgenomen had”.

Der Werbetext des Krimis klingt nach Erleichterung: *de reclameslogan voor de detective, de tekst waarmee voor de thriller reclame wordt gemaakt, heeft iets / een ondertoon van opluchting. Flaptekst en advertentietekst* hebben een iets engere betekenis, *wervingstekst* bestaat niet. De letterlijke vertaling *klinken naar* is foutief, maar goed zijn wel *iets [weg] hebben van, klinken als, daarin komt iets van ... tot uitdrukking, daarin is iets te lezen van ...*. *Verlichting, verademing* zijn juist, maar niet *een [opluchting], vergemakkelijking, eufemistisch, opgetogen*.

“Das ist der Dante, den ich in der Schule gerne durchgenommen hätte”: *“dat is de Dante die ik graag op school bestudeerd zou hebben, behandeld had willen hebben”.* *Had ik deze Dante maar op school gehad* is op zich goed gevonden, maar laat het werkwoord ‘durchnehmen’ onvertaald, dat *doornemen, behandelen, bestuderen* betekent. *Lezen, leuk vinden,*

voorzetten wijken te zeer af. De conjunctief ‘hätte’ drukt een niet-werkelijkheid uit.

6

Keine andere Sprache wurde derart massiv von einem einzigen Dichter und Wortschöpfer geprägt wie das Italienische durch Dante Alighieri.

Geen andere taal is zo nadrukkelijk door een enkele dichter en woordkunstenaar gevormd dan het Italiaans door Dante Alighieri.

Keine andere Sprache wurde derart massiv von einem einzigen Dichter und Wortschöpfer geprägt: *er is geen andere taal, die dusdanig intens[ief] door een en dezelfde schrijver en taalvernieuwer werd beïnvloed / bepaald.* Omzetting in een actieve structuur is natuurlijk prima. Het werkwoord ‘prägen’ betekent *vormen, bepalen, een stempel drukken* op en verder *invloed uitoefenen op*, maar niet *kenmerken, bestempelen*. In verband met de betekenis en vertaling van het werkwoord moet ook ‘massiv’ worden weergegeven, dat hier niet met *massief, stevig, grondig, overduidelijk, zuiver, extreem* kan worden vertaald. Te algemeen zijn *zo zeer, in hoge mate*. Wel juist: *massaal, een zwaar / sterk / stevig stempel, indringend*. *Op ... wijze* is correct. Een *woordensmeder* is volgens de Grote Van Dale (pag. 3440) “iem. die nieuwe woorden maakt of invoert”, maar dit woord heeft toch ook een enigszins negatieve connotatie. Dan liever: *maker / schepper / bedenker van nieuwe woorden*. Het substantief *neologisme* is in de taalkunde gebruikelijk, maar ook *neologist?*

wie das Italienische durch Dante Alighieri: *dan / als het Italiaans door Dante Alighieri.* De inzenders van de vertaling hebben geworsteld met de vraag of hier *dan* of *als* moet worden gebruikt. Ik ook. Volgens de Duitse tekst zou ‘wie’ met ‘derart massiv’ moeten worden gecombineerd, hetgeen me onjuist lijkt. Mijns inziens horen bij elkaar: *geen andere taal dan het Italiaans*. *Als* is hier echter niet als foutief beoordeeld.

7

In ihrem Einfluß auf das Denken der Landsleute reicht an Dantes “Göttliche Komödie” höchstens Shakespeares Sprachalchimie bei den Briten heran.

Wat de invloed op het denken van de landgenoten betreft komt hoogstens de taalalchemie van Shakespeares bij de Britten in de buurt van / dicht bij Dantes “Goddelijke Comedie”.

In ihrem Einfluß auf das Denken der Landsleute: *in / qua invloed op het denken van de landgenoten / landslieden. Als het gaat om ...* is goed, evenals omzetting van de voorzetselconstructie in subject van de zin. *In hun / zijn invloed* zijn fout, omdat ‘ihr[em]’ op de *Goddelijke Comedie* dan wel op *Shakespeares taal- / woordkunst* betrekking heeft. Er is geen reden bij de vertaling van ‘Denken’ naar alternatieven te zoeken. *Volk* wijkt onnodig af.

reicht an Dantes “Göttliche Komödie” höchstens Shakespeares Sprachalchimie bei den Briten heran: *kan hooguit Shakespeares taalalchimie / taalexir bij de Britten zich meten / wedijveren*

met de “Goddelijke Comedie” van Dante. Evenaren, kunnen tippen aan, benaderd worden door zijn goede vertalingen van ‘an etwas herenreiken’. Taaltovenarij kan nog wel, maar taalgegoochel heeft toch een negatieve bijbetekenis. Britten en Engelsen gebruiken we in de omgangstaal wel als synoniemen, maar ze zijn het strikt genomen natuurlijk niet.

8

Für Außenstehende wirkt dies um so erstaunlicher, als es sich bei der “Divina commedia” um ein schwer zugängliches Werk des mittelalterlichen Mystizismus handelt.

Voor niet-ingewijden maakt dit des te meer een verbazingwekkende indruk, omdat het bij de “Divina commedia” om een moeilijk toegankelijk werk van het middeleeuws[e] mysticisme gaat.

Für Außenstehende wirkt dies um so erstaunlicher: *op buitenstaanders / leken / outsiders komt dit nog verwonderlijker over.* ‘Wirken’ + adjectief betekent *een ... indruk maken, lijken, overkomen*, maar niet *zijn, klinken, werken, [uit]werking / effect hebben*. *Merkwaardiger, verwonderlijker en meer verbazend* zijn correct. ‘Um so mehr, als ...’ drukt een versterking + causaal verband uit: *des te meer, omdat / daar*. In plaats van ‘mehr’ staat hier de comparatief. **als es sich bei der “Divina commedia” um ein schwer zugängliches Werk des mittelalterlichen Mystizismus handelt:** *aangezien het bij de “Divina commedia” een moeilijk toegankelijk werk uit / van het middeleeuws[e] mysticisme betreft. Gezien het feit dat ...* is goed. Onjuist zijn *gezien, wanneer, zoals. Er is sprake van* is juist, alleen *zijn* niet. Dantes werk is geen boek *over het ... mysticisme*. De *Middeleeuwen* wordt met een hoofdletter geschreven, maar het adjectief niet. *Mystiek en mysticisme* zijn verschillende begrippen.

9

Gibt es wirklich noch Zeitgenossen, die ein solches Mammutepos zum Vergnügen zur Hand nehmen?

Zijn er werkelijk nog tijdgenoten [te vinden] die een dergelijk mammoetepos voor hun plezier in handen nemen.

Gibt es wirklich noch Zeitgenossen: *bestaan er [tegenwoordig] echt nog tijdgenoten. Leven* is geen verbetering, het algemene *zijn* is de beste vertaling.

die ein solches Mammutepos zum Vergnügen zur Hand nehmen: *die zo’n / zulk een gigantisch / reusachtig / kolossal epos voor de lol in handen nemen.* Samenstellingen met *mammoet-* als eerste deel zijn zeer gebruikelijk, het verdient dus geen aanbeveling adjectieven ter vervanging te zoeken. *Ellenlang* is niet goed, *een pil van een epos* behoort te zeer tot de omgangstaal. *Tot hun genoegen, met plezier* zijn juist. ‘Etwas zur Hand nehmen’ betekent ‘etwas ergeifen’, bijv. *ein Buch, Papier und Schreibzeug zur Hand nehmen*, maar *iets ter hand nemen* drukt uit ‘iets gaan ondernemen’ (Van Dale N-N, pag. 474). Dit laatste is hier niet bedoeld. *Lezen* is te algemeen en staat niet in de te vertalen tekst.

Dirk Schümer, in *Frankfurter Allgemeine Zeitung* van 9 september 2004.

Beoordeling (nr. 9, november 2004)

Zeer goed: Hannover

Goed: Gopi, Ab, Arnold, Laetitia, Sibó, Balmoral

Ruim voldoende: Bart, Eline, Van de Boerakker, Christine K., Jenny, Chico, Hauke, Jetewe, Lorien, Felix, Solo, Delphine, Zeemeermin, JanCee

Voldoende: Puck, Esperstedt, Angelina, Zandra, Difflös, Posje, Bärle

Bijna voldoende: Waldvogel, Marie, Freiherr, Falkenstein

Onvoldoende: Trotta.

Vertaling Nederlands-Duits

De oude zonden

Die alten Sünden

1

Bernhard Schlinks *De voorlezer* uit 1996 werd rond de eeuwwisseling door mond-tot-mond reclame én Oprah Winfrey een laat, maar immens succes.

Bernhard Schlinks 'Der Vorleser' aus dem Jahr 1996 wurde um die Jahrhundertwende durch Mundpropaganda und Oprah Winfrey ein später, aber riesiger Erfolg.

Mond-tot-mond reclame: de woordenboeken vermelden uitsluitend *Mundpropaganda*. Het *Großes Wörterbuch der deutschen Sprache* (pag. 2318) vermeldt o.a. als voorbeeld *für jmdn., eine Sache Mundpropaganda machen, betreiben*. 'Mond-op-mond beademing' is overigens in het Duits *Mund-zu-Mund-Beatmung*.

Immens: er zijn uiteraard veel adjectieven ter beschikking om iets geweldig groots aan te duiden, zoals *enorm, gewaltig, gigantisch, immens, kolossal*. Er is hier bewust voor een bijvoeglijk naamwoord gekozen om een stilistisch goede aansluiting met het voorafgaande te verkrijgen. *Riesenerfolg* is op zich een juiste samenstelling.

2

Leesclubs lazen het, tipten elkaar en ineens had iedereen het erover. En terecht.

Leseclubs lasen es, machten sich gegenseitig darauf aufmerksam, und auf einmal sprach jeder darüber. Und mit / zu Recht.

Elkaar tippen: ook *sie empfahlen es sich gegenseitig* is hier een uitstekende vertaling, desnoods nog *sie gaben sich [gegenseitig] einen Tipp*. 'Elkaar' is in het Duits in de eerste plaats *sich*, eventueel verduidelijkt door *gegenseitig*. 'Elkaar ergens ontmoeten' is *sich irgendwo treffen*. *Einander* is formeler wat het stijlniveau betreft en wordt verder vooral in combinatie met voorzetsels gebruikt: *mit-, durch-, gegen-, voneinander*. Het Duitse werkwoord *tippen* heeft een geheel andere betekenis dan het Nederlandse.

3

Schlink was intussen al bezig met een detective-trilogie, *De oude zonden*, die nu – vier jaar later – in het Nederlands is vertaald.

Schlink beschäftigte sich inzwischen bereits mit einer Kriminaltrilogie, 'Die alten Sünden', die jetzt – vier Jahre später – ins Niederländische übersetzt [worden] ist.

Bezig zijn met: de gebruikelijke vertaling is *sich mit etwas beschäftigen*. In de context van deze zin zijn enkele alternatieven mogelijk, zoals *sich widmen + dat.*, dat een enigszins hoger stijlniveau heeft, *arbeiten an + dat.*, dat iets algemener is. Ook *schreiben an + dat.* is een goede vertaling. **De oude zonden:** omdat *die alten Sünden* hier een bijvoeglijke bepaling is bij de kern *Kriminaltrilogie*, staat het in de oorspronkelijke vorm (= nominatief). Zou de kern ontbreken, dan was hier een datief noodzakelijk geweest. Vergelijk: *Sie hat den Artikel in der Frankfurter Allgemeinen Zeitung gelesen* en *Sie hat den Artikel in einer bekannten Tageszeitung, die Frankfurter Allgemeine Zeitung, gelesen*. Voor het laatste tekstgedeelte van de volgende zin geldt hetzelfde.

4

Ook in dit boek speelt de oorlog een allesoverheersende rol, maar de toon is gezellig en de sfeer minder beklemmend, ondanks de titels van de drie afzonderlijke delen, *Eigen recht, Bedrog* en *Moord*.

Auch in diesem Buch spielt der Krieg eine alles beherrschende Rolle, aber der Ton ist gemüthlicher und die Atmosphäre / Stimmung weniger bedrückend / beklemmend, trotz der Titel der drei einzelnen Teile: Eigenes Recht, Betrug und Mord.

Allesoverheersend: Van Dale N-D geeft op pag. 66 als vertaling *allesüberwiegend*, aaneengeschreven dus. Als samenstelling is dit woord in Duitse woordenboeken niet te vinden, hetgeen echter niet inhoudt dat aaneenschrijven foutief zou zijn. In de nieuwe spelling neigt men echter meer tot 'Getrennschreibung', terwijl voor de oude spelling gold dat men als één woord spelt, wanneer er een nieuw begrip ontstaat; behouden de delen hun eigen betekenis, dan schrijft men twee woorden. Ook komen beide schrijfwijzen naast elkaar voor, bijv. *die obenerwähnte Auffassung, die oben erwähnte Auffassung*.

Toon: dit substantief wordt ook figuurlijk gebruikt, bijv. *bei ihnen herrscht ein ungezwungener, rauher Ton (Umgangston)* (*Duden-Das große Wörterbuch der deutschen Sprache*,

pag. 3405). Merk op dat er een gelijkkluidend woord (= homoniem) bestaat: *der Ton, die Tone* (= meervoud), met als betekenis klei, bijv. *GefäÙe aus Ton*.

Delen: wanneer er sprake is van ‘boekdelen’, dan luidt de vertaling doorgaans *der Band-die Bände*, bijv. *ein Wörterbuch in zwei Bänden*. Is echter bedoeld dat een boekwerk uit een aantal delen bestaat – zonder dat deze als aparte boekdelen verschijnen –, dan gaat het om *ein Werk / Buch mit / aus mehreren Teilen*.

5

Selb is een privédetective en katten-, voedsel- en vrouwenliefhebber (in die volgorde).

Selb ist Privatdetektiv und Katzen-, Essen- und Frauenliebhaber (in dieser Reihenfolge).

Een privédetective: ik vraag me af of het gebruik van het lidwoord in het Nederlands correct is. Volgens mij is dit een anglicisme; wij zeggen niet *ik ben een dokter* (Engels: *I am a doctor*), maar *ik ben dokter*. In het Duits ligt dit net zo: *Er ist Privatdetektiv*.

Voedsel: natuurlijk is *Nahrung* het preciese equivalent van ‘voedsel’. Ik ga er echter van uit dat *Selb* niet zomaar van voedsel houdt, maar van lekker voedsel.

6

Maar toch ook een ex-nazi, en één met spijt.

Aber dennoch / trotzdem auch [ein] Exnazi, und einer mit Reue.

Eén: hier is het lidwoord zelfstandig gebruikt en heeft daardoor het karakter van een onbepaald voornaamwoord. In dit geval luiden de nominatiefvormen: *einer-eine-ein[e]* en de accusatief onzijdig: *ein[e]*; de overige vormen zijn gelijk aan die van het lidwoord. Zo ook: *einer ihrer Brüder, eine ihrer Schwestern, ein[e]s ihrer Kinder*.

Spijt: ook *und [zwar] einer, der Reue empfindet*. Onder *Reue* verstaat Duden-Das große Wörterbuch der deutschen Sprache, pag. 2772, “tiefes Bedauern über etwas, was man getan hat oder zu tun unterlassen hat und von dem man wünschte, man könnte es ungeschehen machen, weil man es nachträglich als Unrecht, als falsch o.ä. empfindet”. Woorden als *Kummer* of *Bedauern* zijn hier te zwak.

7

De voormalige officier van justitie wil niets meer met zijn verleden te maken hebben, maar elke zaak waar hij zich mee bemoeit, heeft wel ergens iets met de oorlog te maken.

Der ehemalige Staatsanwalt will nichts mehr mit seiner Vergangenheit zu tun haben, aber jeder Fall, um den er sich kümmert, hat wohl irgendwie / in irgendeiner Hinsicht etwas mit dem Krieg zu tun.

Officier van justitie: *Staatsanwalt* is de aanduiding voor ‘officier van justitie’, terwijl met *Rechtsanwalt* de ‘advocaat’ wordt bedoeld.

Zich bemoeien met iets: de vertaling *sich in etwas* (= acc.) [*ein*]mischen heeft de enigszins negatieve bijbetekenis van

‘er niets mee te maken hebben’. Daarom hebben *sich kümmern um + acc., sich einer Sache* (= gen.) *annehmen* de voorkeur. Iets algemener zijn de vertalingen *etwas übernehmen, etwas auf sich* (= acc.) *nehmen*.

8

Selb slaat zich niettemin met verve door het leven en zijn opdrachten heen en werpt zich vol vuur in de strijd voor rechtvaardigheid.

Selb meistert trotzdem das Leben und seine Aufgaben glanzvoll und stürzt sich voller Begeisterung / Engagement in den Kampf für Gerechtigkeit.

Zich slaan door: *sich durchschlagen* is ook juist, in de betekenis van ‘mühsam seine Existenz behaupten’, bijv. *irgendwie werden wir uns schon durchschlagen* (Duden-Stilwörterbuch, pag. 208). Hier zou dit de vertaling opleveren: *Selb schlägt sich dennoch im Leben und bei seinen Aufgaben voller Glanz durch*.

Met verve: het Duitse *Verve* heeft met name op schrijven en spreken betrekking en is hier niet te gebruiken. *Begeisterung* en *begeistert* zijn in deze zin wel op hun plaats, maar zijn in de modelvertaling al gebruikt voor ‘vol vuur’. *Glanzvoll* en *voller Glanz* zijn goede mogelijkheden, eventueel ook het iets ruimere adjectief *groÙartig*. Voor de combinatie met *etwas meistern* bevat Duden-Das große Wörterbuch der deutschen Sprache voor deze adjectieven voorbeelden.

9

Tot aan het laatste deel, Moord, waarin hij een zaak niet tot tevredenheid afrondt en in het ziekenhuis terechtkomt vanwege zijn hart.

Bis zum letzten Teil, Mord, in dem er einen Fall nicht zur Zufriedenheit abschließt und wegen seines Herzens / wegen Herzbeschwerden im Krankenhaus landet.

Terechtkomen: wanneer ‘terechtkomen’ een bepaling van plaats bij zich heeft (in de betekenis ‘belanden’), levert *landen* vaak een goede vertaling op, bijv. in de gevangenis, in de goot belanden = *im Gefängnis, in der Gosse landen*. Hierbij hebben de voorzetsels + dat. of acc. steeds de datief. Bij *geraten* of *kommen in* ligt dit anders; dan is de accusatief noodzakelijk, bijv. in grote moeilijkheden terechtkomen = *in große Schwierigkeiten geraten / kommen*.

10

Het onmisbare orgaan is ‘uitgelubberd’, de scherpe speurneus slaat er zelfs van aan het relativeren.

Das unentbehrliche Organ ist ‘ausgeleiert’, die scharfe Spürnase macht sich sogar daran zu relativieren.

Uitlubberen: *ausleiern* is hier het treffende woord. Het drukt uit dat iets versleten is, dat de rek er uit is. Men gebruikt dit o.a. met betrekking tot een *Mechanismus* of *Gummiband*. Juist is ook *das ... Organ hat sich ausgeleiert*.

Speurneus: ook het Duitse woord *die Spürnase* duidt aan: *jmd., der eine besondere Gabe hat, Dinge herauszufinden*, bijv. *er ist eine richtige Spürnase* (Duden-Universalwörterbuch).

Slaan: *sich an etwas machen* (bijv. *sich an die Arbeit machen*) betekent *mit einer Tätigkeit beginnen, anfangen*.

11

Dat wordt geen Selb 4, denk je dan, een beetje 'selbstsüchtig'.

Das wird kein Selb 4, denkt man dann, ein bißchen / ein wenig 'selbstsüchtig'.

Je: we hebben hier te maken met 'je' = *man* in de functie van onbepaald voornaamwoord. In het Duits komt *du* slechts zelden zo voor, bijv. *du kannst machen, was du willst, es wird nicht besser* (Duden-Stilwörterbuch, pag. 203).

Volgens de Duden-Grammatik is dit gebruik van *du* tot de omgangstaal beperkt.

Marjolein van Rotterdam, in *Spoor*, winter 2004, pag. 23.

Nieuwe opgave Nederlands-Duits

Jan Huygen van Linschoten

- 1 Jan Huygen van Linschoten (1563-1611) was een nieuwsgierig en ondernemend man.
- 2 Hij besloot op zestienjarige leeftijd naar Spanje te vertrekken om daar het koopmansvak te leren, maar belandde al snel in Goa, aan de westkust van India.
- 3 Hij schreef zijn vader in 1584 dat hij daar naartoe was gegaan, omdat hij liever wat van de wereld wilde zien dan zijn tijd verdoen in moeders keuken.
- 4 Bijna dertien jaar was hij van huis geweest, toen hij in 1592 in Enkhuizen terugkeerde.
- 5 Weinig Nederlanders maakten in die tijd zulke verre reizen.
- 6 Nog opvallender was dat hij een belangrijke baan had weten te bemachtigen binnen het Portugese koloniale rijk in Azië, hij was secretaris van de aartsbisschop van Goa.
- 7 Deze functie zou de basis leggen voor zijn latere roem.
- 8 Hij gaf zijn ogen en oren goed de kost en mocht documenten en kaarten in de Portugese archieven inzien.
- 9 Hij maakte zorgvuldig aantekeningen over overstromingen, dieptes, eilanden en zandbanken.
- 10 Nederlandse stuurlieden zaten met smart op deze gegevens te wachten, waarmee ze veilig de havens van Azië zouden kunnen bereiken.
- 11 Ook luisterde Van Linschoten goed naar wat anderen hem vertelden over bijvoorbeeld China, Japan en Mozambique.

Michiel Slütter, in: *Vivant*, nr 4, 2004, pag 43.

De vertaling van bovenstaande tekst kunnen abonnees inzenden tussen **1 en 10 maart 2005** naar mijn adres: Dr. J. van Megen, Van Stiphoutstraat 1, 6561 EX Groesbeek. De uitwerking van de opgave verschijnt in het mei-nummer 2005.

Nieuwe opgave Duits-Nederlands

Aderlaß in der Chirurgie

- 1 Die Zahl der Medizinstudenten, die sich für das Fach Chirurgie bewerben, ist dramatisch zurückgegangen.
- 2 Betroffen sind alle chirurgischen Fächer gleichermaßen, darunter auch die vormals begehrte Herzchirurgie.
- 3 Daß sich junge Ärzte nicht mehr als Operateure verdingen wollen, hat mehrere Gründe.
- 4 Den Ergebnissen neuerer Untersuchungen zufolge sind viele junge Menschen heute nicht mehr bereit, ihr Privatleben, für einen Beruf zu opfern, der mit langen, unregelmäßigen Arbeitszeiten einhergeht und finanziell oft nicht besonders attraktiv ist.
- 5 Der Wunsch nach mehr Lebensqualität stehe im Widerspruch zum Klinikalltag, wie der Präsident der Deutschen Gesellschaft für Chirurgie das ausdrückt.
- 6 Einen größeren Zulauf haben seit einiger Zeit medizinische Fächer, die einen besseren Ausgleich zwischen Privatleben und Beruf erlauben.
- 7 Daß der medizinische Nachwuchs insbesondere die Chirurgie immer mehr meidet, scheint auch hausgemachte Ursachen zu haben.
- 8 Wie eine Umfrage unter deutschen Medizinstudenten ergeben hat, erleben viele angehende Ärzte das Praktikum in der Chirurgie als besonders enttäuschend.
- 9 Am meisten bemängelten sie das Fehlen einer planbaren, gut strukturierten Ausbildung.
- 10 Auch an einer systematischen Weiterbildung durch Seminare, Kongresse und Kurse scheint es in der Chirurgie zu hapern.

Nicola von Lutterotti, in *Feuilleton* van de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 9 december 2004.

Deze opgave dient u **niet** in te zenden. De uitwerking ervan verschijnt in het volgende nummer van *De Talen*.

Korte mededelingen en antwoorden

- 1 Op pagina 269 (aflevering november 2004) komt een storende fout voor: *Das Jagdschloß ... hat sich zu einem der beliebtesten Plätzen ... entwickelt*. Dit moet uiteraard zijn: *zu einem der beliebtesten Plätze*.
- 2 Op verzoek van een van de abonnees vermeld ik nog eens het internetadres van de 'Duden-Newsletter': www.duden-newsletter@lists.duden.de U kunt u gratis op

de 'Newsletter', die maandelijks verschijnt, via bovenstaand internetadres abonneren.

- 3 In het septembernummer is de vraag aan de orde geweest, welk grammaticaal geslacht de merknamen van fietsen hebben. Ik heb toen voor het mannelijk geslacht gekozen. De Sprachberatungsstelle der Dudenredaktion schrijft over het grammaticaal geslacht van fietsen: "Sofern man -Rad ergänzt, was wohl meistens der Fall ist, kann man vom Artikel *das* ausgehen, also: *das Batavus, das Kettler, das Herkules* usw.?"

Richtig oder falsch

IA Richtig

- 1 Sie müssen angesichts der gestrigen Ereignisse den Tatsachen ins Auge sehen / blicken.
- 2 Verliebt sah / blickte der junge Mann seiner Verlobten ins Auge / in die Augen.
- 3 Ich habe mich vorher / vorhin seiner Zustimmung versichert.
- 4 Der Dozent möchte / wollte den Studenten das Ergebnis der Prüfung mitteilen lassen.
- 5 Weißt du, was die Redensart *der Apfel fällt nicht weit vom Stamm* bedeutet?

IB Commentaar

1 **Müssen** ligt hier voor de hand, als we aannemen dat het om een noodzakelijkheid gaat, er blijft niets anders over dan de feiten onder ogen te zien. Gaan we ervan uit, dat iemand anders het bedoelde wil, dan zou *sollen* in aanmerking komen, hetgeen niet erg waarschijnlijk lijkt.

Het voorzetsel **angesichts** heeft steeds de genitief bij zich en betekent ‘bij het zien van’ of ‘gezien, met het oog op’, bijv. *angesichts der Berge, angesichts der Tatsache, daß ...*

De uitdrukking luidt **einer Sache ins Auge sehen / blicken** in de betekenis van “etwas Unangenehmem gelassen entgegensehen” (Duden-Redewendungen, pag. 66). In het Nederlands zeggen we ‘iets onder ogen zien’. Vergelijk ook de volgende zin.

2 **Jüngling** is erg formeel (gehoben) voor ‘jonge man’ of heeft een negatieve bijbetekenis. Het gewone woord is **junger Mann**. ‘Jongelui’ is in het Duits vooral *Jugendliche* of ook *junge Leute*.

Naast **jmdm. in die Augen sehen / blicken** komt ook *ins Auge sehen / blicken* voor. In combinatie met adjectieven als *verliebt* of *tief* heeft de verbinding dan de betekenis ‘sich in jmdn. verlieben’. De datief (*jmdm.*) is als een zogenaamde vrije datief te beschouwen, die op het substantief ‘Augen’ betrekking heeft. Vergelijk ook de vorige zin.

3 **Sich versichern** vereist een object in de genitief, niet het voorzetsel *von*. In deze woordgroep is het reflexiefpronomen een accusatief; ook niet reflexief is de accusatief noodzakelijk: *sich / jmdn. einer Sache versichern*, bijv. *ich versicherte ihn meiner Hilfe; ich versicherte mich seiner Hilfe*.

Vorher betekent ‘vooraf, [van] tevoren’, **vorhin** betekent ‘zojuist, zoëven’. Beide woorden zijn dus in deze context mogelijk.

4 **Möchte en wollte** zijn beide goed, maar ze verschillen qua tijdsaanduiding. Het eerste heeft op het heden of de toekomst betrekking, het tweede op het verleden: *heute abend möchte ich ins Theater; gestern wollte sie ins Kino*.

Den Studenten etwas mitteilen lassen impliceert dat de docent iemand, bijv. de secretaresse, iets aan de studenten

wil laten meedelen. *Die Studenten etwas mitteilen lassen* zou veronderstellen dat de studenten iets meedelen. Het gaat dan om een zogenaamde aci-constructie (zie Van Megen, Syntax der deutschen Gegenwartssprache, pag. 36f.). Vergelijk ook de zinnestelsels *Er wollte ihr einen Blumenstrauß kaufen lassen* en *Er wollte sie einen Blumenstrauß kaufen lassen*.

5 **Weißt** is de tweede persoon enkelvoud presens van *wissen*, **weist** is de tweede of derde persoon enkelvoud van *weisen*.

Redensart omschrijft Duden-Universalwörterbuch (pag. 1227) als “formelhafte Verbindung von Wörtern, die meist als selbstständiger Satz gebraucht wird” en **Redewendung** als “feste Verbindung von Wörtern, die zusammen eine bestimmte, meist bildliche, metaphorische Bedeutung haben”. In de titel van Duden, deel 11, komen beide woorden naast elkaar voor: *Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten*. De verschillen zijn erg gering. Mijs inziens is *Redewendung* iets algemener.

In het Duits luidt de ‘sprichwörtliche Redensart’: **der Apfel fällt nicht weit vom Stamm**. De betekenis ervan is dat iemand in zijn negatieve eigenschappen zeer op zijn ouders lijkt. Belangrijke kenmerken van Redensarten en Redewendungen zijn dat de betekenis niet zomaar uit de betekenis van de delen van de uitdrukking is op te maken en dat de uitdrukking niet of nauwelijks veranderd kan worden.

II Richtig oder falsch?

- 1 Die / den Vereinten / Vereinigten Nationen stehen / steht die umfangreichste Hilf[s]organisation seit ihrer / seiner Gründung bevor.
- 2 Du kannst mir / mich nicht be- / verhindern / [daran] hindern, meiner Verlobte[n] endlich die Wahrheit zu sagen.
- 3 Die Firma hat die Preise[n] für die / den / das neuen 3er / 3-er bekanntgegeben / bekannt gegeben.
- 4 Valéry Giscard d’Estaing ist jüngst[ens] in die / der Académie française aufgenommen [worden].
- 5 Sir Peter Torry, britische[r] Botschafter in der BRD / B.R.D., übergab / überreichte 358.000 Euro[s] für den Wiederaufbau der Frauenkirche.

De rubriek *Richtig oder falsch?* verschijnt in elk nummer van *De Talen*. Het gaat steeds om enkele korte zinnen met grammaticale respectievelijk lexicale moeilijkheden. In het volgend nummer verschijnt de oplossing van ‘II Richtig oder falsch?’ met een beknopte verklarende toelichting.

Mah-jongg

Mah-Jongg

Mah-Jongg: *el juego de Mah-Jongg*. Het eerste verdiend is het correct overnemen van de naam. Hooguit mag het streepje eruit en Mah Jong met één g is ook goed gerekend. Internationale andere namen zijn Ma Jong, Mah Jong, Mah Jongg, Ma Diao, Ma Cheuk, Mah Cheuck, Baak Ling, o Pung Chow. Een stukje geschiedenis over het ontstaan: “Este juego ha sido practicado en China durante siglos. Sus reglas varían de región en región, e incluso varía su nombre; en algunas zonas se conoce como juego de los Cuatro Vientos. Un americano aprendió sus reglas y quedó tan fascinado por él, que simplificó y codificó las normas y lo presentó en Estados Unidos con el nombre de Mah Jongg. Ésta es la palabra china para referirse al “pájaro de las cien inteligencias”, dibujado en una de las fichas. El juego fue recibido con entusiasmo y, en pocos años, más de 15 millones de estadounidenses aprendieron sus reglas. Su popularidad, sin embargo, fue injustamente breve, y a partir de 1924, el juego fue perdiendo aceptación.” Gezien de grote hoeveelheid informatie over het spel, ook in het Nederlands, is er sinds die tijd wel weer nieuwe belangstelling voor het spel.

1

Mah-jongg ofwel het spel der vier winden genaamd is een eeuwenoud spel, afkomstig uit China.

El Mah jongg, o el juego de los cuatro vientos, es un juego milenario de origen chino.

Mah-jongg ofwel het spel der vier winden genaamd: in de Nederlandse zin staat de komma op de verkeerde plaats. Die had vóór ‘ofwel’ en na ‘winden’ moeten staan. Na ‘spel’ mag er een staan maar het hoeft niet. ‘Ofwel’ + ‘genaamd’ is een contaminatie van alleen ‘ofwel’ of ‘ook wel + genaamd’. *O bien / o sea / o* is dus goed maar niet in combinatie met *llamado*. Aan de andere kant is dan *también conocido / llamado como (...)* ook een alternatief. Het lidwoord hoeft er in de titel niet voor, wel nu het gekoppeld is aan ‘een spel’. Niet *así llamado*. Niet zo mooi (vanwege de redundantie) is *el juego que se llama el juego (...)*. **Is een eeuwenoud spel:** *es un juego ancestral / ancestral juego / milenario juego*. Koenen / vDale geven (*multi*)*secular* waar ik bij Google niet veel hits op vond maar de DAE (Diccionario del español actual) bevestigt het wel en ik heb het daarom goed gerekend. Ondervertaald is *muy antiguo*. Parafaseren met *que ya se viene practicando durante siglos / ha sido practicado durante siglos* is niet nodig als er een 1 op 1 vertaling voorhanden is. Evenmin *juego viejo de siglos* en in *que existe durante siglos* kijken we meer naar het heden dan naar de geschiedenis. **Afkomstig uit China:** *de origen chino*, maar niet *proveniente / que proviene / procedente*. Het is daar wel ooit ontstaan maar de Amerikanen hebben het

populair gemaakt terwijl het in China verboden werd en het daar dus ook niet vandaan kan komen. Meestal staat *China* zonder lidwoord en gaat *la China* over een bepaald aspect van China, zoals *la china de los mandarines*, maar volgens de Moderne herziene grammatica, p. 14 mag het met lidwoord ook.

2

Aanvankelijk bestond het spel uit 40 stenen.

Originalmente, el juego se componía de 40 fichas.

Aanvankelijk: *inicialmente / al principio*. Niet *originariamente* (It). Niet vergeten de tijdbepaling te laten volgen door een komma. **Bestond het spel uit 40 stenen:** *el juego constaba de / consistía en* en acceptabel *estaba compuesto de (...)*. Niet *contaba 40 fichas*. Het werkwoord staat in de imperfecto. Het gaat om een beschrijving van het spel zoals het ooit, in het begin, was maar dat ‘ooit’ is vaag en niet aan een bepaalde tijd gebonden. De ‘stenen’ zijn de stenen waarmee een muur gebouwd moet worden. Het zijn rechthoekige blokjes met een afbeelding bovenop. In de goedkopere uitvoering zijn ze van kunststof, in de duurdere (en oudere, want ivoor mag nu niet meer) van ivoor met bamboe. Niet *peones* (pionnen), *azulejos* (tegels). Wel *piedras*.

3

Later werden dit er 160, maar in de tijd van de revolutionisten heeft men dit aantal teruggebracht tot 144 stenen en heeft men tevens de spelregels vastgelegd.

Posteriormente, éstas se ampliaron a 160, pero, en el periodo de la Revolución China, se redujó este número a 144 y además se fijaron las reglas del juego.

Later werden dit er 160: *más tarde / adelante, este número fue aumentado a*. Van ‘werden dit er’ is in het Nederlands duidelijk waar het op slaat. In het Spaans moet ‘er’ gelexicaliseerd worden. (Zie Moderne Grammatica, onder ‘vertaling van ‘er’). Acceptabel *este / su número se amplió / se aumentó*. Niet alleen *después en*. En hier geen specifieke vormen van ‘worden’ gebruiken, zoals *llegar a ser, convertir* of alleen *ser*. Niet *se multiplicaban*. Dat kunnen stenen niet. **Maar in de tijd van de revolutionisten:** ook voor Nederlanders is dit onduidelijk, omdat er verschillende revoluties in China zijn geweest. De laatste en langste, van 1912 tot 1949 was de *revolución china / revolución comunista* die begon met de val van de monarchie en eindigde met het uitroepen van de Volksrepubliek China onder leiding van Mao Zedong. Dat is een afgesloten periode in het verleden, dus kiezen we voor de pretérito definido en niet de perfecto of de pluscuamperfecto. De *revolución cultural* vond plaats in

de zestiger jaren. Toen was het spel al populair in Amerika. Ook *en la época de (...)*. **Heeft men dit aantal teruggebracht tot 144:** (*este número fue reducido a / se lo redujo* (onregelmatig!) *a 144 (fichas)*). In de verleden tijd wordt de passieve vorm wel regelmatig gebruikt. De onpersoonlijke vorm kan ook door de derde persoon meervoud worden vertaald, bijv. met *las redujeron* (over de 'fichas').. **Men heeft men de spelregels vastgelegd:** *fueron establecidas / se fijaron las reglas del juego / fue establecido el reglamento del juego*. Na *se* in de vorige zin, is een parallelle zin met ook weer *se* het mooist maar ik heb geen bezwaar tegen combinaties zoals in de modelzin, mits ze grammaticaal correct zijn en het werkwoord op de juiste wijze is vervoegd. Niet *se constó, se registró*.

4

De stenen van het spel zijn onderverdeeld in: de kringenserie, bamboeserie en tekenserie, elk bestaande uit 36 stenen onderverdeeld in 4 series genummerd van 1 t/m 9. Naast deze 108 stenen zijn er nog 4 rode, 4 groene, en 4 witte draken, en 4 oosten-, 4 zuiden-, 4 westen-, en 4 noordenwinden.

Las fichas del juego están divididas en 3 palos: círculos, bambúes y caracteres. Cada palo está compuesto por 36 fichas que, a su vez están subdivididas en cuatro palos numerados de 1 al 9. Aparte de estas 108 fichas hay cuatro dragones rojos, 4 verdes y 4 blancos, y 4 vientos del este, 4 del sur, 4 del oeste y 4 del cuatro del norte.

De stenen van het spel zijn onderverdeeld in: de stenen waren nog niet 'verdeeld' dus dat doen we eerst met *están divididas*. In de tweede zin kunnen ze dan worden 'onderverdeeld' en *subdivididas*. Niet *son subdivididos*. Dat betekent *worden onderverdeeld* en dan gaat het om een mogelijke handeling van de spelers. Hier gaat het om een beschrijving van de stenen. **De kringenserie, bamboeserie en tekenserie:** net als bij kaarten worden de series ook hier *palos* genoemd. *Series / grupos* is ook goed gerekend. De tekenserie wordt ook wel *palo de marcas / palillos / números / signos*. *Círculos* worden ook wel *puntos* genoemd. De namen staan consequent in het meervoud. Niet *señales*. **Elk bestaande uit 36 stenen onderverdeeld in 4 series genummerd van 1 t/m 9:** na *36 fichas* volgt een komma omdat er dan een nieuwe, uitbreidende bijzin volgt. Er zijn geen andere 36 stenen waarvoor het gestelde niet geldt. Liever dan alleen (...) *fichas, subdivididas en (...)* het helderder *que están subdivididas en (...)*. Ook *cuentan con / cada uno consistiendo de / en / consistiendo cada uno de / en (...)*. Na *palos / series* volgt dan geen komma. Een nieuwe zin beginnen met *cada palo (de 36 fichas) consta de (...)* mag ook. Het gaat om spelregels en die moeten vóór alles duidelijk zijn. **Naast deze 108 stenen zijn er nog 4 rode, 4 groene, en 4 witte draken, en 4 oosten-, 4 zuiden-, 4 westen-, en 4 noordenwinden:** *además de (...)* *hay dragones: 4 rojos, 4 verdes y 4 blancos, y vientos: este, sur, oeste y norte*. Niet *al lado de / junto a*. *Dragones / vientos* hoeft maar één maal genoemd te worden, en wel vooraan. Zo'n lange zin niet nog langer maken door 'que llevan los colores / nombres' toe te voegen.

5

Normaal wordt Mah-Jongg gespeeld door 4 personen.

Normalmente, el Mah Jongg se juega con 4 personas.

Normaal wordt Mah-Jongg gespeeld door 4 personen: 'normaal' is een bijvoeglijk naamwoord maar het wordt in deze bijwoordelijke betekenis ook veel gebruikt. Ook hier het lidwoord gebruiken, want we bedoelen het spel, *el juego*. Ook *habitualmente, generalmente, por regla general se juega / se suele jugar al Mah Jongg con 4 personas*. Niet *por 4 personas*. *Normalmente* staat hier het mooist voorop maar achter *juega* mag ook. Het werkwoord richt zich naar *Mah Jongg (enkelvoud)*, daarom niet *se juegan*. 'Worden' niet vertalen door *está jugado*. *Será jugado por 4 personas / es un juego para cuatro jugadores* is acceptabel..

6

Van de 144 stenen bouwt men een vierkant van 4 muren, waarvan iedere muur 18 willekeurige stenen lang en 2 stenen hoog wordt.

Con las 144 fichas los jugadores construyen una muralla cuadrada, de la que cada lado forma un muro de una longitud de 18 y de una altura de 2, elegidas al azar.

Hele zin: een letterlijke vertaling gaat, vooral door dat 'willekeurige' een niet zo'n mooie Spaanse zin opleveren. Het klinkt ook alsof iedere speler een vierkant bouwt maar aan het aantal zien we dat dit voor alle spelers geldt. Een vertaling in dezelfde volgorde is wel goed gerekend, mits alle onderdelen en de verbinding kloppen. **Van de 144 stenen bouwt men een vierkant van 4 muren:** *cada jugador construye un muro que será de (...) y los cuatro muros se colocan juntos formando un especie de fortín / muralla cuadrada*. Iedere speler bouwt een *muro*, en die vier muren tezamen vormen een *muralla*. Ook *construyen una muralla cuadrada formado por cuatro muros que serán de (...) / el jugador amontona sus fichas en un muro de (...) / se forman cuatro muros / los jugadores construyen un especie de fortín, cuyos muros (...)*. Niet *cuadro* of *cuadra*. Zoals gezegd zou alleen *cada jugador* teveel de indruk wekken dat ze elk een muur van 144 stenen leggen. Met *los jugadores construyen cada uno un muro / los jugadores construyen un cuadrado* is dat minder ambigu. *Acceptabel is paredes*. **Waarvan iedere muur 18 willekeurige stenen lang en 2 stenen hoog wordt:** dit stuk kan naar voren worden gehaald omdat men daarmee begint. 'Wordt' niet vertalen met *llega a ser*. Dat wordt alleen gebruikt als iets met moeite en langzaamaan tot stand komt. Als u toch de dezelfde volgorde aanhoudt, let dan op de verbinding tussen de twee zinsdelen. Naar *cuadrado* wordt terugverwezen met *del que*, naar *muros / murallas* met *cada uno/o*. 'Willekeurig' niet vertalen met *cualquiera*. Hooguit *cualesquiera* al vind ik *18 fichas cualesquiera de longitud* niet erg fraai. Het zijn de eigen *fichas* van de speler maar die zet ze zonder op de afbeeldingen te letten op zijn muur. Ook *sin mirar las fichas / el dibujo de las fichas*. Op www.anacom.com wordt een aantal van 17 genoemd. Dat is gerekend zonder *flores* en *estaciones*. *En fila doble* is twee

naast elkaar. Dat staat er niet. Evenmin gaat het om *fichas largas / fichas altas*.

7

Men moet ervoor zorgen dat de stenen, nadat zij eerst goed geschud zijn, met de figuurtjes naar beneden worden gelegd.

Hay que procurar que las fichas, después de bien barajadas, sean colocadas cara abajo.

Hele zin: na een inleidende uitleg begint nu het spel. Op Anacomás staat dat ze al met de figuurtjes naar beneden geschud worden maar misschien wordt hier ook wel bedoeld dat ze daarna moeten worden omgekeerd of dat de spelers dat moeten doen zodra ze hun 34 stenen (waarom staat dat nergens?) hebben gekozen. Ik heb het maar algemeen gehouden. **Men moet ervoor zorgen dat de stenen:** wie moet daarvoor zorgen? De speler zelf? Dan kan er toch gewoon 'men legt de stenen' staan? Ofwel *después de barajar bien las fichas, se colocan boca abajo / se procura colocarlas cara abajo*. In elk geval niet *cuidar*. Dat is een ander 'zorgen'. Evenmin *encargarse / ocuparse*. Na *procurar* volgt een subjuntivo. **Nadat zij eerst goed geschud zijn:** *después de bien barajadas / mezcladas las fichas / después de que se haya barajado bien las fichas (...)*. Niet *sacudir, remover*. Na *después de que* volgt een subjuntivo. **Met de figuurtjes naar beneden worden gelegd:** *se coloquen boca abajo / con los dibujos / figuras hacia abajo*. *Cara / boca abajo* impliceert al dat die figuurtjes onder liggen, dus eigenlijk hoeven die niet expliciet vertaald te worden. Niet *de arriba abajo* (van boven naar beneden). *Amontonar* gebeurt in de fase van het muren bouwen. Als u er dus *en el muro* bij hebt gezet, is het goed gerekend. De passieve zin met *ser* heeft hier de voorkeur.

8

De 4 muren krijgen ieder de naam van een windrichting. Hier wordt om gedobbeld.

A cada uno de los cuatro muros se le dará el nombre de un viento. Los jugadores, tirando los dados, dan los nombres a los muros.

De 4 muren krijgen ieder de naam van een windrichting: *a cada uno se le pone el nombre de un viento*. Het Nederlandse 'krijgen' wordt meestal vertaald met *dar*. Dat wordt *convers* genoemd, en vaak biedt dat een heel aardige oplossing als we er met een letterlijke vertaling niet uitkomen. Goed gerekend is wel *cada muro obtiene / recibe el nombre de un viento*. Een 'windrichting' is de richting van waaruit de wind waait. Hier gaat het om 'winden'. Niet *se adjudicará* (register). Let op! Naar *cada una (de los vientos)* wordt verwezen met het persoonlijk voornaamwoord *le*, niet *les / los*. *Punto cardinal* is voor deze tekst te wetenschappelijk. **Hier wordt om gedobbeld:** *para eso se tiran / echan los dados*. *Jugar a los dados* is 'dobbelen / pokeren' als spel. Hier wordt alleen bedoeld dat de spelers een dobbelsteen gooien om te zien wie het hoogste aantal heeft. Dat staat ook in de

volgende zin. Eigenlijk hoeft alleen de Oostenwind bepaald te worden. De andere winden zijn daarop afgestemd. Niet *lanzar dados*.

9

Degene die de hoogste ogen gooit (men werpt met 2 dobbelstenen), neemt plaats bij een muur die dan de naam Oost krijgt.

El que obtenga la puntuación más alta (se tiran 2 dados), se sienta frente a un muro al que en adelante se le llamará Viento del Este.

Degene die de hoogste ogen gooit (men werpt met 2 dobbelstenen): *el que / quien obtenga los puntos más altos (se echan dos dados)*. Niet letterlijk vertalen met *echar / tirar puntos*. Wij zeggen dat wel zo maar in het Spaans kan dat niet. Wij werpen 'met' dobbelstenen. De Spanjaard 'werpt dobbelstenen'. Niet *el que tiene la mayoría de las posibilidades*. Let op! *Se tiran dos dados (pasiva refleja)*. Heel aardig gevonden en zo waar als een koe is *el que tira dos seises*. **Neemt plaats bij een muur die dan de naam Oost krijgt:** *toma asiento junto a / delante de / ante un muro / una pared*. *Tomar / tener lugar* is 'plaatsvinden' (van gebeurtenissen). Ook *que (en adelante) será el Viento del Este / tomará posición ante (...)*. Kortere en heel begrijpelijk is ook *el jugador que obtenga la puntuación / los puntos más alta/os será el Viento del Este*. Door 'dan' en na *luego* volgt de futuro. Aan *llamará* gaat *al que* vooraf. Aan *recibirá / obtendrá* alleen *que*. Ook *que en adelante será llamado (...)*.

10

De overige plaatsverdeling is verder onbelangrijk en kan door de spelers naar eigen keuze worden bepaald en ingenomen. (...)

Donde se sientan los demás jugadores ya no importa. Pueden elegir y ocupar el asiento que mejor les parezca.

De overige plaatsverdeling is verder onbelangrijk: 'plaatsverdeling' komt niet voor in de grote van Dale, nog in Verschuere. Wel op het Internet. In het Spaans bestaat er ook wel zoiets als *distribución de lugares / asientos / sitios* maar dat slaat dan op de indeling van vliegtuigen, bussen en ruimtecapsules. Bovendien is 'overige' een probleem. Bedoeld is waarschijnlijk 'de verdeling van de overige plaatsen'. Maar dan nog gaat het niet zozeer om de verdeling maar om de plaats die de andere spelers innemen. Het is dan ook raadzaam de hele *distribución / reparto / división etc.* er maar uit te laten en het alleen over de plaatsen te hebben. Zo'n vrijere maar veel mooiere oplossing is dan *después / luego, los otros (tres) jugadores eligen sus posiciones / asientos no importa donde*. Acceptabel is wel *luego ya no importa como se reparten las posiciones de / la división de los sitios donde se sientan los otros jugadores y a no importa*. **En kan door de spelers naar eigen keuze worden bepaald en ingenomen:** een 'plaatsverdeling' kan ook al niet 'ingenomen' worden, *ocupar la división / el reparto de las sillas* is dus onzin. Dat kan alleen met plaatsen. Ook

daarom is het een lastige zin, al is de betekenis ervan terug te brengen tot de simpele mededeling dat het niet uitmaakt waar de andere spelers gaan zitten. Alle vertalingen waarin dat correct is overgebracht zijn goed gerekend. Ook *luego los otros jugadores toman asiento en el sitio que ellos elijan / de su propia elección / pueden ocupar el sitio / el asiento que quieran*.

(Bron: Ken uw sport, Mah-jongg, M. Martens, Uitgeverij Vermande / Duwaer, IJmuiden.)

Beoordeling Nr.9, 2004

Goed: Marisa, Ánimo

Ruim voldoende: Comar, Miramar, María W., Quinto (aub geen bronvertaling meesturen), Esperanza, Gustavo

Voldoende: La Maja, Isabel, Amidala, Charlotte, Píamaria, Amatista, Angela, Dúo Dinámico,

Bijna voldoende: Mobi, Mar, Litita, Otomí, Cenicienta, JanCee, Eliso (grammatica!)

Vertaling Spaans-Nederlands

Hasta un millón de euros de multa por infringir la ley antitabaquismo

Boetes tot een miljoen euro voor overtreding van de antitabakswet

1

Facilitar la adicción al cigarrillo entre los más jóvenes puede salir muy caro.

Het in de hand helpen / werken van een sigarettenverslaving bij jongeren kan u in Spanje duur komen te staan / kan in Spanje duur uitvallen.

2

El anteproyecto de ley de Prevención del Tabaquismo contempla multas de hasta un millón de euros por infringir las limitaciones que se impondrán a la venta, consumo y publicidad del tabaco.

Het wetsvoorstel Preventie Tabaksverslaving maakt het mogelijk om boetes tot een miljoen euro op te leggen bij overtreding van de beperkingen / restricties op de verkoop, het gebruik van en de reclame voor tabak / beperkingen op de tabaksverkoop, -consumptie en -reclame.

3

No están previstas sanciones para el consumidor.

Er zijn geen boetebepalingen voor de consument in opgenomen.

4

Según el texto que ha sido remitido por el Ministerio a las comunidades autónomas, el Consejo Interterritorial de Salud y los sectores afectados, con el fin de recibir alegaciones, se considerarán infracciones muy graves la **venta o entrega a menores de 18 años** de productos de tabaco, así como permitir a los menores hacer uso de las máquinas expendedoras, o cualquier publicidad y

patrocinio del tabaco cuando tales actividades fueran dirigidas especialmente a menores.

Volgens / conform de tekst die het Ministerie (voor een reactie) aan de autonome gebieden / gewesten, de Interterritoriale Gezondheidsraad en de betrokken sectoren heeft gestuurd, zullen als zeer ernstige overtredingen worden aangemerkt de verkoop of overhandiging aan personen jonger dan 18 jaar van tabaksartikelen, evenals het toestaan dat jongeren gebruikmaken van de sigaretten-automaten, maar ook tabaksreclame en -sponsoring in het geval dat die / dergelijke activiteiten op jongeren in het bijzonder gericht is / zijn.

5

Las multas por incumplir la legislación oscilarán entre 10.000 y un millón de euros.

De boetes bij overtreding van de wet variëren van 10.000 tot een miljoen euro.

6

Permitir fumar en **lugares en los que esté prohibido** (centros de trabajo y establecimientos de hostelería con superficie inferior a cien metros, entre otros) se castigará con entre 600 y 10.000 euros.

Het toestaan van roken / Roken toestaan / Gelegenheid geven tot roken op plaatsen waar dit verboden is (o.a. bedrijven en horecagelegenheden met een grondoppervlakte kleiner dan 100 m²) zal worden bestraft met een boete tussen de 600 en 10.000 euro.

7

Igual ocurrirá si se habilitan zonas para fumadores donde no esté permitido, o se venden **cigarrillos por unidades**.

Hetzelfde is van toepassing indien rokerszones / ruimtes worden ingericht waar dit niet is toegestaan, of indien losse sigaretten worden verkocht.

(Fuente: El mundo, 2 de diciembre de 2004)

Nieuwe opgave Spaans - Nederlands

Viaje por La Mancha de Don Quijote y Sancho.

(boekrecensie voor blad voor Wandelaars)

En un lugar de La Mancha de cuyo nombre no quiero acordarme...”. Con esta frase comienza la universal obra de Cervantes “Don Quijote de La Mancha”, un comienzo que todo el mundo conoce y que muchos saben recitar de memoria. Pero quizás lo que no todo el mundo sabe es que son cinco pueblos manchegos los que rivalizan por alzarse con el honor de ser ese lugar de La Mancha, en el que Cervantes sitúa al hidalgo castellano en el comienzo de su periplo por una ruta que le llevaría a múltiples aventuras y desventuras, en compañía de su inseparable Sancho Panza. Una ruta por tierras manchegas no del todo aclarada en la obra cervantina, así que en “Viaje por La Mancha de Don Quijote y Sancho”, Alfredo Villaverde Gil nos invita a recorrer la que pudiera ser esa posible ruta que recorrieron juntos hidalgo y escudero. Partiendo de Madrid y pasando por la monumental Toledo, nos sumergiremos en tierras manchegas recorriendo los campos de San Juan, Montiel, Calatrava, La Manchuela y los pueblos englobados en ellos, y que de una u otra manera tienen algo que ver con Cervantes, como el pueblo de Esquivias, o con Don Quijote al haber servido de escenario para algunas de sus aventuras como Campo de Criptana o Puerto Lápice, pero todos con el referente común de tener un claro sabor cervantino y manchego. Por estos lugares iremos de la mano del autor, como si de un viajero a pie se tratara y nosotros su improvisado acompañante, que nos irá mostrando en cada uno lugares que visitar, paisajes que contemplar, sitios donde degustar la rica y variada cocina manchega... (...) (Fuente: <http://www.comentariosdelibros.com/come2003-1/book0072-2003.htm>)

De vertaling van deze opgave dient uiterlijk **20 maart 2005** in **Times Roman, 12 pt met ruime kantlijnen en 1,5 regelafstand**, het bezit te zijn van Mw. Drs. Marga C.A. Greuter, Geleenstraat 57, 1078 LD Amsterdam (op de envelop graag DE TALEN) of [mcagreuter@wanadoo.nl] De uitwerking verschijnt in het meinummer 2005.

Oplossing zinnen nummer 8

Correcte zinnen zijn:

A en E: als we de zin interpreteren als: in het geval / in alle gevallen dat (...)

D: als we de zin interpreteren als: de architecten ontwerpen nu niet slim en het zou wenselijk zijn dat ze dat wel deden.

H: met dezelfde interpretatie als D, waarbij de gerundio als een alternatief van ‘si diseñaran (...) kan worden beschouwd.

B: zou mogelijk zijn met de interpretatie: er komt een moment dat architecten huizen een beetje slim zullen ontwerpen.

Niet correcte zinnen zijn:

C: door de combinatie *cuando + pretérito de subjuntivo*

F: in de voorwaardelijke bijzin met *si* kan nooit een *presente de subjuntivo* worden gebruikt.

G: in de voorwaardelijke bijzin kan nooit een *futuro de indicativo* worden gebruikt.

Nieuwe opgave Nederlands - Spaans

Rijksmonumenten

Er zijn mooie plekken in Nederland, maar deze worden zeldzamer, schaarser. Hoe schaars de overgebleven cultuurhistorische objecten ook zijn, zij bepalen voor velen wel in hoge mate de aanblik van Nederland. Minder dan 1 procent van het totale bouwbestand is beschermd door de Monumentenwet, maar deze monumenten bepalen wel voor grote groepen reizigers en inwoners van Nederland het beeld van ons land.

Nederland heeft ongeveer 55.000 rijksmonumenten. Dit zijn niet alleen gebouwde zaken als woonhuizen, bruggen, torens en tuinhuizen, maar ook archeologische overblijfselen als hunebedden en in de bodem verborgen Romeinse resten. Dit alles kan als rijksmonument worden aangewezen, enerzijds omdat het heel mooi gevonden wordt, anderzijds omdat het voor de wetenschap of de cultuurhistorie van belang is het voor de toekomst te behouden.

Hiervoor moet een object aan een aantal wettelijke voorwaarden voldoen: zo moet het minstens 50 jaar oud zijn, van nationaal belang zijn en een unieke waarde bezitten. Pas dan kan een monument beschermd worden op grond van de Monumentenwet 1988.

Voor bouwwerken en de stedenbouw uit de periode 1940-1965, de zogenaamde Wederopbouw, wordt er momenteel voorzichtig gekeken welke in de toekomst als rijksmonument aangewezen kunnen worden. Dit geldt voor nieuwe typen gebouwen als pompstations en elektriciteitscentrales, maar ook voor nieuwbouwwijken. (Bron: Snevt-examen voorjaar 2004)

Een modelvertaling met alternatieven / commentaar zal in het volgende nummer verschijnen.

SNEVT-examens 2004 – uitwerkingen Spaans-Nederlands

Tekst 1: Mobiliteit in Madrileens perspectief (vanuit Madrileens standpunt)

Voor het voeren van een actief beleid ten aanzien van de problematiek rond vervoer, milieu en kwaliteit van leven van de burgers, waarbij wordt gestreefd naar een meer duurzame vorm van mobiliteit, is een benadering nodig die uitgaat van de volgende principes:

- Er kan geen beleid gemaakt worden over zaken die niet gemeten kunnen worden. In iedere stad moet de mate van onhoudbaarheid van de (verkeers)situatie worden gemeten, er moeten graadmeters (/indicatoren) worden gedefinieerd die de specifieke problemen in Madrid duidelijk kunnen maken. Aan de hand van de ontwikkeling van deze problemen kan worden bepaald of er sprake is van een verbetering of verslechtering van de kwaliteit van leven en het milieu.
- Er moet een integraal beleid komen, zodat maatregelen

van verschillende sectoren op elkaar zijn afgestemd en elkaar aanvullen om de doelstellingen te verwezenlijken. Geïsoleerde maatregelen waarbij niet verder wordt gekeken dan de sector in kwestie hebben doorgaans niet het gewenste effect.

Mobiliteitskenmerken van de duurzame stad :

- Een gezondere stad, met minder lawaai en luchtvervuiling, zodat de gezondheid van de burgers bevorderd wordt.
- Een beter toegankelijke stad, met minder verkeersopstoppingen (/met een betere doorstroming van het verkeer), waar het openbaar vervoer gestimuleerd (/bevorderd) wordt, evenals andere middelen van vervoer die minder belastend zijn voor het milieu (/milieuvriendelijkere vervoersmiddelen).
- Een stad van korte afstanden: waar de toegang tot noodzakelijke dagelijkse voorzieningen wordt gegarandeerd door ze te vestigen in de (woon)wijken, waardoor de burger minder vaak grote afstanden moet afleggen (/minder ver moet reizen) naar verafgelegen plaatsen (/locaties).

Opmerkingen

Un observatorio madrileño de la movilidad: deze titel gaf bij redelijk wat kandidaten problemen bij het vertalen. Oplossingen als 'Madrileense uitkijkpost' e.d. zijn niet correct. Bedoeld wordt hier het probleem van de mobiliteit in de Madrileense situatie.

La gestión de actuaciones ...: deze zin kan beter vertaald worden met een voorzetselconstructie (Voor het voeren van een actief beleid...); hij loopt dan beter. Veel kandidaten hebben deze zin te lang gemaakt, en ook de positie van de werkwoorden leverde problemen op.

De combinatie 'gestión' en 'de actuaciones' is door sommige kandidaten niet gelukkig vertaald. 'Gestión' betekent hier 'beleid', maar 'beleid om problemen aan te pakken' of iets dergelijks is geen fraai en helder Nederlands. Wel goed is bijvoorbeeld 'Voor het aanpakken van de problemen...', of de oplossing die in de voorbeeldvertaling wordt gegeven: 'Voor het voeren van een actief beleid...'

calidad de vida: deze op het oog betrekkelijk duidelijke term leverde velen problemen op. Vertalingen als 'levenskwiteit', 'burgerwelzijn', 'levensstandaard', 'leef-/woongenot', 'levenskwiteiten' drukken geen van alle (adequaat) uit wat er wordt bedoeld: de kwaliteit van leven. 'Leefbaarheid' is wellicht wat specifiek, maar is toch goedgekeurd, omdat het de essentie van het begrip goed weergeeft. Zo is ook 'welzijn van de burger' goed gerekend.

con el objetivo: vrijwel overal vertaald met: 'met het doel om' e.d. Dit is fout, want dat geeft te weinig nadruk aan dit zinslement. Beter is een oplossing met een betrekkelijke bijzin. **planteamiento:** 'beleid', 'benadering', 'aanpak' zijn goede vertalingen. Eventueel ook een werkwoordconstructie: 'moet rekening gehouden worden met ...'; 'planning' is minder goed

No se puede gestionar lo que no se puede medir: hier zijn veel foute vertalingen gemaakt. De vertaling van 'gestionar' moet goed aansluiten op 'gestión de actuaciones' in de

eerste zin. Vertalingen als 'Zaken waaraan geen belang kan worden toegewezen, kunnen niet in behandeling worden genomen' zijn fout. Wel goed gerekend is 'wat niet meetbaar is, is niet stuurbaar'; 'men kan geen onmeetbare problemen oplossen'

La insostenibilidad: 'hoe onhoudbaar de situatie is' is een goede vertaling. Niet correct is 'onhoudbare problemen', 'de onhoudbare situatie' e.d. 'Overlast' is veel te specifiek.

mejorando o empeorando: deze gerundioconstructie moet zodanig vertaald worden, dat de zinsstructuur helder blijft. '... door te verbeteren of te verslechteren' is fout; wel goed is '... of de kwaliteit van leven en het milieu erop voortuit of achteruit gaan', evenals alle andere oplossingen waarbij 'calidad de vida y el medio ambiente' onderwerp zijn.

actuaciones: moet ook aansluiten bij 'gestión de actuaciones', dus 'acties', 'werkzaamheden' 'stappen' zijn geen goede vertalingen

integrales: 'integraal beleid', 'integrale aanpak'. Stilistisch niet goed zijn: 'allesomvattend', 'het geheel in het oog houden', 'op integrale wijze optreden', 'een integrale aanpak hanteren'.

que se complementen en lograr: De samenhang in deze passage is belangrijk, maar bij veel kandidaten niet helder. Vertalingen met 'om te bereiken' zijn minder goed.

Las medidas aisladas...: De maatregelen: het gebruik van het bepaald lidwoord in het Nederlands is hier grammaticaal incorrect; het gaat immers om geïsoleerde maatregelen in het algemeen.

los modos menos agresivos ambientalmente: het is beter om hier 'modos' expliciet te vertalen met '**vervoersmiddelen**'; alleen 'middelen' kan vreemd overkomen. Ook 'agresivos' kan beter niet letterlijk worden vertaald, maar met bijvoorbeeld 'minder belastend', 'die het milieu minder belasten'.

Una ciudad más próxima: uit de context blijkt dat hier niet wordt bedoeld 'een stad die dichterbij (dichterbij wat?) ligt, maar dat de afstanden kleiner zijn. Dit moet uit de vertaling blijken. 'Beter bereikbaar' is hier minder geslaagd, want dat idee werd in de vorige alinea reeds besproken, dus dat zou een doublure zijn.

Acercándoles a los barrios: hier wordt niet bedoeld dat die voorzieningen *dichter bij* de woonwijken worden gehaald, maar juist *naar* de woonwijken in plaats van aan de rand van de stad.

desplazamientos forzados: vertalingen met 'gedwongen verplaatsingen', 'gedwongen verhuizingen' e.d. zijn fout. Deze suggereren iets heel anders dan de *noodzaak* om die grote afstanden af te leggen.

Tekst 2: Tacuarembó, een model voor de gezondheidszorg voor de regio

Het Uruguayaanse departement (/district //de Uruguayaanse provincie) Tacuarembó heeft in zijn recente geschiedenis belangrijke successen geboekt waardoor het wordt beschouwd als een voorhoededepartement (/district /-provincie //departement /district /provincie die/dat vooroploopt in de gezondheidszorg); vier jaar geleden werd de gelijknamige hoofdstad van het departement (/district /

de provincie) (dep /distr /prov met dezelfde naam) uitgeroepen tot de gezondste gemeenschap van het land, en daarnaast heeft het ziekenhuisvoorzieningen die model staan voor andere landen in de regio. Ondanks dat het een van de armste departementen (van Uruguay) is, staat de gezondheidszorg toch op een zeer hoog niveau en is het kindersterftecijfer bijvoorbeeld een van het laagste van het land: 9,5 per 1000 kinderen, nog lager dan in de hoofdstad Montevideo.

(...)

Het streekziekenhuis (/regionale ziekenhuis) van Tacuarembó, dat 73 jaar geleden is opgericht, heeft een verzorgingsgebied (/bedient een gebied) van 350.000 inwoners. In het departement is er één arts per 604 inwoners, kan 94,6% van de bevolking lezen en schrijven (/is ...gealfabetiseerd) en beschikt 93,2% van de huishoudens [?voor de stilistische variatie] over drinkwater. Zoals dokter Ferreira verklaart, 'werd vijftien jaar geleden een begin gemaakt met een project (/is vijftien jaar geleden een project opgezet) om de primaire gezondheidszorg te verbeteren en sindsdien zijn er veel doelstellingen gehaald (/gerealiseerd), zoals vermindering van het aantal ziekenhuisbedden, verhoging van het aantal medische ingrepen (/operaties) en verbetering van de gezondheid van de bevolking'.

Opmerkingen:

La Región: het feit dat 'Región' met hoofdletter is geschreven, heeft wellicht verwarrend gewerkt, dus zijn vertalingen als 'de Región' niet fout gerekend; de meeste kandidaten hebben dit echter correct vertaald.

Tacuarembó, en la República del Uruguay: uit de context is op te maken dat Tacuarembó een 'departamento' is; omwille van de helderheid van de openingszin van het artikel is het raadzaam dit daar al te vermelden, zoals in de voorbeeldvertaling: 'Het Uruguayaanse departement Tacuarembó...'

interesantes logros: 'interesante' betekent in het Nederlands lang niet altijd 'interessant'; zo ook in deze zin. Vertalingen als 'interessante successen' zijn dan ook niet correct. Wel goed zijn: 'belangrijke successen', 'belangrijke / belangwekkende resultaten'.

la primera comunidad saludable del país: deze passage heeft aanleiding gegeven tot veel fouten. 'Primera' kan hier beter niet worden vertaald met 'eerste', want dat is dubbelzinnig; 'comunidad' is door veel kandidaten vertaald met 'gemeente', wat niet correct is. Afgezien van het feit dat 'comunidad' simpelweg niet overeenkomt met 'gemeente', is het niet de gemeente die gezond is, maar de inwoners (en dat komt door de goede gezondheidszorg).

Es que, a pesar de... mantiene una altísima calidad sanitaria: 'Es que' leidt vaak een verklaring in van de voorgaande zin. Dat kan uitgedrukt worden door 'toch' toe te voegen: 'staat de gezondheidszorg toch op een zeer hoog niveau'. Dit is echter niet noodzakelijk. In geen geval mag 'es que' worden vertaald met 'het is namelijk zo dat...' of iets dergelijks, want dat is te colloquiaal.

Hospital Regional: 'regionale ziekenhuis', 'streekziekenhuis'.

Bij voorkeur niet onvertaald laten. Zo lang het niet van belang is dat de lezer het ziekenhuis kan terugvinden – wat hier het geval is –, hoeft ook de oorspronkelijke Spaanse naam er niet bij.

tiene un área de influencia: hier moet de oorspronkelijke term worden losgelaten, dus niet iets als 'heeft een invloedsgebied', 'heeft invloed op een gebied'. Wel goede vertalingen zijn: 'heeft als werkterrein', 'heeft een werkgebied', 'bestrijkt een gebied', 'bedient een gebied'.

el alfabetismo... de los habitantes: in het Nederlands is 'alfabetisme' een minder gebruikelijk woord, dus ook een minder geschikte vertaling. Het woord 'alfabeet', bestaat zelfs niet in het Nederlands! Wel goed is een omschrijving: 'kan lezen en schrijven'. Niet goed is 'geletterd'; iemand die kan lezen, hoeft nog niet geletterd (= belezen, ontwikkeld) te zijn.

Según ...Ferreira, "quince años atrás...": hier is het belangrijk dat de zin blijft lopen, m.a.w. dat het citaat en het voorgaande samen een vloeiende, goed lopende zin vormen. Dus niet 'Volgens dokter Ferreira, vijftien jaar geleden is hier een project begonnen...'

atención primaria de la salud: is door sommige kandidaten vertaald met 'eerstelijns gezondheidszorg'. Dit is een typisch Nederlandse term voor het Nederlandse systeem, en kan niet zomaar worden gebruikt voor situaties van andere landen.

Wel goed: 'primaire gezondheidsvoorzieningen'

intervenciones: hier natuurlijk geen 'interventies' o.i.d., maar 'operaties', of, meer algemeen, 'medische ingrepen'.

'Ingrepen', zonder het adjectief 'medische' is te onduidelijk, dus niet correct.

International Interstitial Cystitis Patient Network Foundation

International Interstitial Cystitis Patient Network Foundation

Voor ik de vertaling bespreek, wil ik u nog even herinneren aan de inzendtermijn voor de (proza)vertaalwedstrijd, waarvan de opgave in het decembernummer stond: inzendingen dienen tussen 20 februari en 1 maart binnen te zijn. Doe uw best, zou ik zeggen.

Dan de vertaling over het IICPN. Als u deze stichting op het internet hebt nagezocht, zult u gezien hebben dat daar geen officiële Nederlandse naam voor bestaat. Het is een soort overkoepelende, internationale organisatie die onder meer, zoals uit de tekst blijkt, het stichten van nationale patiëntenverenigingen stimuleert. Dit betekent dat de naam niet vertaald hoefde te worden. Als er toch een vertaling bedacht zou moeten worden, zou mijn voorkeur uitgaan naar *Stichting Internationaal Patiëntennetwerk Interstitiële Cystitis*; dat is typisch de manier waarop in het Nederlands zulke namen worden geconstrueerd. Ook *Stichting Internationaal Network voor Interstitiële Cystitis Patiënten* of *Stichting Internationaal Interstitiële Cystitis Patiënten Network* zouden kunnen, al zijn beide varianten eigenlijk in strijd met de Nederlandse spellingsregels: volgens de huidige regels zou het *Interstitiëlecystitispatiënten* en *Interstitiëlecystitispatiëntennetwerk* moeten zijn, maar dat ziet er natuurlijk niet fraai uit. Sommige inzenders hadden als vertaling *Interstitiële Cystitis Patiëntenvereniging* gebruikt, maar dat is de nationale vereniging in Nederland, en dus een andere organisatie. Uit de website is mij niet geheel duidelijk geworden wat de relatie is tussen de IICPN en de nationale verenigingen, maar er was in elk geval niets wat erop duidde dat die nationale verenigingen déél uitmaken van de IICPN. De aandoening interstitiële cystitis staat ook bekend als *cystitis interstitialis* (een benaming die voornamelijk door medici wordt gebruikt) en als *blaaspijnsyndroom* of *pijnlijke blaassyndroom*.

1

Mission:

Missie:

Eventueel ook *Taak / Doelstelling*; liever niet *Opdracht* (aangezien de stichting zelf haar missie vaststelt, en geen

opdracht heeft gekregen van anderen) / *streven*. Eventueel ook *Onze missie*, maar niet *De missie*. Ik twijfel over *Visie*: hoewel je dat als kop wel in zo'n document zou kunnen verwachten, dekt het volgens mij de lading van de eronder staande paragraaf niet. Niet *Opzet / Ideologie / Bedoeling*. Ook een iets langere kop als *Wat de stichting zich ten doel / tot taak stelt* zou goed kunnen.

2

Interstitial cystitis is a urologic condition, with often disabling symptoms, currently believed to affect millions of patients around the world.

Interstitiële cystitis is een urologische aandoening, vaak gepaard gaand met invaliderende symptomen. Verondersteld wordt dat wereldwijd miljoenen patiënten aan deze aandoening lijden.

urologic condition: ook *aandoening van het urinestelsel / de urinewegen* (hoewel onder de laatste benaming niet de nieren zelf vallen, maar dat is in dit geval niet van belang). Aangezien het probleem in dit geval in de blaas zit, zou ook gesproken mogen worden van een *blaasaandoening / aandoening van de blaas*. Voor de combinatie *interstitiële blaasontsteking* vind ik geen treffers op het internet, dus die wordt kennelijk niet of nauwelijks gebruikt. **condition:** betekent hier niet *conditie / toestand / voorwaarde*. **with often:** in plaats van de bovengenoemde constructie met het tegenwoordig deelwoord kon u natuurlijk ook een betrekkelijk voornaamwoord gebruiken (*die gepaard gaat met*), maar dan wel het juiste voornaamwoord: niet *een aandoening ... dat*, want *aandoening* is een de-woord. **disabling symptoms:** ook *symptomen / verschijnselen die de patiënt belemmeren in zijn of haar dagelijks functioneren*, al is dat natuurlijk wel veel langer dan dat ene woord *invaliderend*; liever niet *symptomen die gepaard gaan met een (lichamelijke) handicap / die beperkingen opleggen / die leiden tot invaliditeit / symptomen van lichamelijke beperkingen / disfunctionele symptomen* (dit laatste zou betekenen dat de symptomen zélf niet goed functioneren); niet *symptomen van invaliditeit / symptomen die leiden tot arbeidsongeschiktheid (dat is te beperkt) / vervelende verschijnselen*.

currently believed to affect: zo'n verkorte bijzin met een voltooid deelwoord erin kan vaak ook goed worden vertaald met een constructie met woorden als *waar /*

waarvan / waaraan, in dit geval dus bijvoorbeeld *waaraan volgens de huidige schattingen miljoenen patiënten / mensen lijden / waarvan momenteel / tegenwoordig / thans wordt gedacht dat er miljoenen patiënten aan lijden*. Een onjuiste vertaling is echter *waaraan tegenwoordig naar men denkt miljoenen mensen lijden*, want dat suggereert dat er vroeger minder mensen aan leden, en dat is niet wat er in het Engels staat; **currently** hoort bij **believed** en niet bij **affect**. Een andere optie is een bijzin met *die / dat*, hier dus bijvoorbeeld *die ... patiënten treft*. Wel moet u bij zinnen zoals deze, met twee bijzinnen bij hetzelfde zelfstandig naamwoord (*aandoening*), goed letten op de aansluiting tussen die twee bijzinnen. Als u bijvoorbeeld allebei de bijzinnen met *die* laat beginnen, is het beter de tweede keer *en die* te gebruiken: *een ... aanvoering die gepaard gaat met ..., en die ... treft*. Wat in elk geval niet kan, zijn combinaties als *een aanvoering met ..., en waarvan &c*. In de voorbeeldvertaling heb ik ervoor gekozen hier een nieuwe zin te beginnen. Die kan desgewenst ook beginnen met *Wereldwijd lijden er, naar momenteel wordt aangenomen, &c*. **around the world**: ook *over de (ge)hele wereld*. **affect**: ook *waar ... last van hebben / waarmee ... belast zijn*; niet *aandoening die miljoenen patiënten telt / waarmee ... besmet zijn* (het gaat hier niet om een besmettelijke aanvoering).

3

The International Interstitial Cystitis Patient Network Foundation (IICPN) was founded with the purpose of promoting the interests of patients around the world with interstitial cystitis / painful bladder syndrome and associated disorders.

De International Interstitial Cystitis Patient Network Foundation (IICPN) is opgericht met als doel de behartiging van de belangen van patiënten met interstitiële cystitis / pijnlijke blaas syndroom en daarmee samenhangende / gepaard gaande / daaraan gerelateerde aanvoeringen over de gehele wereld.

The: aangezien het hoofdwoord van de Engelse naam **Foundation** is, en *stichting* in het Nederlands een *de*-woord is, dient dit lidwoord te worden vertaald met *De* en niet met *Het*. Ik zou het niet onvertaald (dus als *The*) laten staan, aangezien het Engelse lidwoord geen deel uitmaakt van de naam. **IICPN**: het is voor een vertaler altijd af te raden om zelf een nieuwe afkorting in de doeltaal (hier dus het Nederlands) te bedenken, want onder die afkorting is de organisatie nergens terug te vinden, dus dat zaait alleen maar verwarring. Dus ook als u de naam van de organisatie had vertaald als Stichting Internationaal Patiëntennetwerk Interstitiële Cystitis, mocht u daar niet zomaar de Nederlandse afkorting SIPIC achter zetten, tenzij u had nageplozen dat die afkorting daadwerkelijk door de organisatie in Nederland wordt gebruikt. Aan de afkorting tussen haakjes kon u eventueel nog toevoegen *hierna te noemen*. **was founded**: in het Engels staat hier een onvoltooid verleden tijd, ondanks dat er geen jaartal wordt genoemd, vermoedelijk doordat er sprake is van een soort

impliciete tijdsverwijzing: de lezer begrijpt dat die organisatie op een specifiek tijdstip in het verleden is opgericht, ook al wordt dat tijdstip hier niet expliciet genoemd. In het Nederlands zou ik echter in deze situatie toch liever kiezen voor de voltooid tegenwoordige tijd; het gebruik van de onvoltooid verleden tijd hier (*werd opgericht*) zou ik eerder verwachten in een historisch overzicht van de ontwikkeling van de stichting. **founded**: ook *in het leven geroepen*.

with the purpose of: ook *met het doel / de bedoeling / het oogmerk (om) (de belangen te behartigen) / met als doel (de bevordering van de belangen &c)*; niet met *het* doel de bevordering van &c. **promoting the interests**: ook *de bevordering / het behartigen / bevorderen van de belangen / de belangen te behartigen / bevorderen / voor de belangen op te komen*. Ik zou hier liever niet spreken van *het verdedigen van de belangen*, want dat doet mij teveel aan een rechtszaak denken. Ook het werkwoord *promoten* zou ik hier niet gebruiken; dat wordt in het Nederlands vrijwel uitsluitend gebruikt in reclame-context. Wat volgens mij niet kan is *belangen steunen / onder de aandacht brengen / begunstigen / propageren / bekendheid geven aan de belangen*. Een minder fraaie constructie vind ik voorts *met als doel de belangenbehartiging van patiënten*. **the interests of patients around the world with ... disorders**: de plaats van de vertaling van **around the world** was hier nogal kritisch. Ik zou niet zeggen *de belangen overal ter wereld van patiënten &c*; wél *om wereldwijd voor de belangen van ... op te komen*. **around the world**: ook *in de (ge)hele wereld*; niet *uit / van over de hele wereld*, want dat klinkt alsof het gaat over patiënten die vanuit de hele wereld ergens zijn samengekomen. **painful bladder syndrome**: hoewel de juiste spelling eigenlijk pijnlijkeblaas syndroom is, kiest de IICPN in het Nederlandstalige deel van haar website voor de spelling pijnlijke blaas syndroom. Sterker nog: de formeel juiste spelling levert geen enkele treffer op Google! De Nederlandse patiëntenvereniging ICP gebruikt liever de term *blaaspijnsyndroom*. Wat in elk geval niet kan is *pijnlijk blaas syndroom*, want *pijnlijke* is hier geen bijvoeglijk naamwoord bij *syndroom* maar bij *blaas*; het is het syndroom van de pijnlijke blaas. **associated disorders**: dit zou ook kunnen betekenen *aanverwante / gelijkaardige aanvoeringen*, een betekenis die ook goed in de context past, en veel inzenders hadden dan ook voor deze vertaling gekozen. Wat nader speurwerk op de website van de IICPN leerde echter dat men hier doelt op aanvoeringen die vaak in combinatie met het blaaspijnsyndroom voorkomen, maar er niet per se aan verwant hoeven te zijn. Omdat ik niet van u verwacht dat u zo veel speurwerk gaat doen voor de vertaalopdrachten van De Talen, heb ik beide varianten goedgekeurd. **disorders**: ook *ziekten / kwalen / stoornissen*; liever niet *klachten / afwijkingen*.

4

The IICPN achieves this by representing the interests of these patients around the world, increasing awareness and knowledge of interstitial cystitis/painful bladder syndrome among medical professionals, health authorities, industry and the general public, facilitating

the development of new national patient support groups, stimulating global research studies, promoting international cooperation and raising the necessary funds to carry out these activities.

De IICPN tracht dit te bereiken door op te komen voor de belangen van deze patiënten, door de bekendheid met en kennis over interstitiële cystitis / pijnlijke blaas syndroom bij medici, gezondheidsautoriteiten, het bedrijfsleven / de industrie en het grote publiek te bevorderen, door de oprichting van nieuwe nationale patiëntenverenigingen te ondersteunen, door internationaal wetenschappelijk onderzoek en internationale samenwerking te stimuleren en door de benodigde fondsen te werven voor het uitvoeren van deze activiteiten.

Hier komt voor het eerst de voornaamste moeilijkheid van deze vertaling naar voren: de lange opsommingen, hetzij in een lopende zin als deze, hetzij in 'bulleted lists' zoals in zin 6 en 7. Opsommingen zijn altijd valkuilen voor schrijvers, en dus ook voor vertalers, omdat het niet altijd meevalt om in alle leden van de opsomming consequent dezelfde grammaticale constructie te blijven gebruiken. In deze zin bijvoorbeeld waren er nogal wat inzenders die begonnen met een *te*-constructie en dan later overgingen op een *het*-constructie, bijvoorbeeld *De IICPN tracht dit te bereiken door ... te bevorderen, ..., het verlenen van &c.* Dergelijke fouten zijn het best te voorkomen door zulke opsommingen later nog eens goed door te lezen, bij voorkeur hardop.

The IICPN achieves this: ook *bereikt dit* (wat er letterlijk staat in het Engels, al vind ik dat wat vreemd klinken) / *wil dit bereiken / realiseert deze doelstellingen*; liever niet *brengt dit tot stand*; niet *slaagt hierin*. Een mooie variant was nog *Om dit te bereiken vertegenwoordigt de IICPN de belangen &c.*
representing the interests: ook *de belangen te behartigen / bevorderen / vertegenwoordigen / als belangenbehartiger op te treden*.
increasing awareness: ook *bekendheid vergroten / verhogen / aandacht vragen voor*; niet *meer bewustzijn verschaffen / bevorderen / bekendheid van*.
medical professionals: ook *de medische stand / medische beroepen*; liever niet *medische deskundigen / medische kringen*; niet *medische specialisten* (want dan zou het niet gelden voor bijvoorbeeld huisartsen).
health authorities: ook *(overheids)instellingen op het gebied van de gezondheidszorg / gezondheidsdiensten / gezondheidsinstellingen*.
industry: niet *farmaceutische industrie* (dat is te beperkt) / *medische industrie* (is geen gebruikelijke combinatie).
facilitating the development: ook *hulp / ondersteuning (te) verlenen / bieden bij het oprichten / voorwaarden (te) scheppen / faciliteiten (te) bieden voor het opzetten / initiëren*; liever niet *vereenvoudigen / bijdragen aan / stimuleren / bevorderen*. Ik zou dit gedeelte van de zin niet inleiden met een voegwoord als *daardoor / daarmee*, want de Engelse tekst zegt niet dat het bevorderen van kennis datgene is wat de oprichting van die verenigingen ondersteunt. Het is gewoon het volgende lid in de opsomming.
national: ook *landelijk*.
patient support groups: liever niet *patiëntensteungroepen / hulpgroepen /*

ondersteuningsgroepen voor patiënten / patiëntenorganisaties; niet *praatgroepen / bewegingen*.
global: ook *wereldwijd(e) / mondiale / overal ter wereld*; eventueel ook *grensoverschrijdende*; niet *algemene / globale, wereldomvattende*.
research studies: ook *research / onderzoeken* (al is dit laatste in een medische context altijd wat ambigu, omdat het ook kan verwijzen naar het onderzoeken van patiënten voor de diagnosestelling) / *onderzoeksprojecten*; liever niet *researchstudies / onderzoeksstudies*, want dat vind ik dubbelop (wat voor het Engels trouwens ook geldt).
promoting: ook *aanmoedigen*; liever niet *promoten / propageren*.
cooperation: niet *medewerking*.
raising the necessary funds: ook *gelden / fondsen / financiën / kapitaal bijeen te brengen / genereren / verwerven / inzamelen*; niet *fondsen op te richten*, want **funds** betekent hier geld.
to carry out these activities: ook *deze werkzaamheden te realiseren*. Mooie constructies voor dit zinsdeel waren nog *aan fondsenwerving te doen om ... te financieren* en *de voor het uitvoeren van de activiteiten noodzakelijke fondsen te werven* (met *zo*; n typisch Nederlandse 'linksvetakkende' constructie).

5

Goals:

Doelstellingen:

Ook *Doelen / Te bereiken doelen / Speerpunten / Onze doelstellingen / Doelen die de stichting zich stelt* (al is dit laatste wel wat lang voor een tussenkop).

6

To represent the interests of patients with interstitial cystitis, painful bladder syndrome and associated disorders worldwide by:

- **maintaining a regular exchange of information between interstitial cystitis patient organisations and the International Interstitial Cystitis Patient Network Foundation.**
- **facilitating exchange of information on a worldwide basis.**

Het overal ter wereld behartigen van de belangen van patiënten met interstitiële cystitis, pijnlijke blaas syndroom en aanverwante aandoeningen door:

- *voortdurende informatie-uitwisseling tussen organisaties van patiënten met interstitiële cystitis en de International Interstitial Cystitis Patient Network Foundation te bevorderen;*
- *informatie-uitwisseling over de gehele wereld te faciliteren.*

To represent: deze zin en de volgende vormen de leden van een opsomming. Elk van de leden daarvan begint in het Engels met een infinitief (onbepaalde wijs van het werkwoord), wat betekent dat we eigenlijk te maken hebben met één hele lange zin: *Our goals are to represent, to facilitate &c.*, waarbij elk van de leden van de opsomming

weer is onderverdeeld in subleden die beginnen met een tegenwoordig deelwoord (**maintaining, facilitating**). Bij de vertaling van de opsomming had u weer de keuze tussen verschillende constructies, bijvoorbeeld een *het*-constructie, zoals ik in de voorbeeldvertaling heb gebruikt, of een *te*-constructie (*Overall ter wereld de belangen te behartigen*). Maar u kon ook gewone losstaande zinnen gebruiken, bijvoorbeeld *De belangen ... worden behartigd / De Stichting wil wereldwijd de belangen ..., behartigen*, of eventueel een lijst van zelfstandignaamwoordconstructies (*De wereldwijde belangenbehartiging van*). Het belangrijkste was dat u consequent bleef in de grammaticale constructie van de verschillende leden en subleden. Een enkeling had de ‘bulleted lists’ omgezet in lopende zinsconstructies, maar ik denk dat dit de overzichtelijkheid van een stuk als dit niet bevordert.

by: ook *door middel van*, mits gevolgd door een lijst van *het*-constructies (*het onderhouden*) of zelfstandignaamwoordconstructies (*instandhouding*).

maintaining a regular exchange: ook *te zorgen voor regelmatige informatie-uitwisseling / dat er voortdurende informatie-uitwisseling plaatsvindt / het instandhouden / onderhouden van een voortdurende informatie-uitwisseling / informatiestroom*; liever niet *handhaven van informatie-uitwisseling / door regelmatig informatie uit te wisselen* (het gaat meer om het **bevorderen** van uitwisseling). **regular**: ook *regelmatige*; niet *reguliere*. **interstitial cystitis patient organisations**: ook *verenigingen van patiënten met interstitiële cystitis / IC-patiëntenverenigingen*; liever niet *interstitiële cystitis patiëntenorganisaties* (dat vind ik een te Engelse constructie).

facilitating exchange of information on a worldwide basis: mooi vond ik ook de vertaling *het onderhouden van een mondiaal netwerk voor informatie-uitwisseling*. **on a worldwide basis**: ook *op wereldschaal / mondiaal niveau* (al zou de lezer dat laatste ook kunnen interpreteren als van zeer hoog (kwalitatief) niveau); niet *op wereldwijde basis / grondslag / op wereldomvattende basis*.

7

To facilitate and assist new national patient support groups around the world by:

- **encouraging new countries and interested medical professionals and / or patients prepared to take the lead in setting up a national organisation;**
- **providing information on how to set up, run and fund a group;**
- **keeping group leaders and country contacts appraised of developments and in touch with each other.**

Het faciliteren en ondersteunen / begeleiden van nieuwe nationale patiëntenverenigingen over de gehele wereld door:

- **nieuwe landen en geïnteresseerde medici en/of patiënten die het voortouw willen nemen bij het opzetten van een landelijke organisatie aan te moedigen;**
- **informatie te verstrekken over het opzetten, leiden en financieren van een dergelijke groep;**

- **groepsvoorzitters en nationale contactpersonen op de hoogte te houden van de ontwikkelingen, en het contact tussen hen te bevorderen**

To facilitate and support: ook *bevorderen en ondersteunen, ondersteunen en helpen / bijstaan / bijstand verlenen aan / helpen oprichten*; liever niet *samenwerken met*; niet *meewerken aan*. Overigens zou hier mijns inziens *ondersteunen* alleen ook wel genoeg zijn, als vertaling van beide woorden. Wel moest u letten op de aansluiting met het vervolg van de zin: sommige inzenders gebruikten constructies als *behulpzaam zijn bij ... patiëntengroepen / assisteren bij ... organisaties / vergemakkelijken van ... verenigingen*, wat niet kan. **around the world**: ook *waar ook ter wereld*; liever niet *uit de hele wereld*, want dat suggereert dat die groepen vanuit hun eigen land ergens bij elkaar gekomen zijn.

encouraging new countries: in zekere zin is het wat vreemd om complete landen aan te moedigen, en sommige inzenders hadden er daarom iets van gemaakt als *geïnteresseerde medici en / of patiënten in nieuwe landen*. Helemaal hetzelfde als wat de Engelse tekst zegt, is dat niet, maar het verschil lijkt me niet wezenlijk. **encouraging**: ook *stimuleren / aansporen / motiveren / enthousiasmeren*.

interested: ook *belangstellende*. **take the lead**: ook *het initiatief te nemen*; eventueel ook *de leiding op zich te nemen* (al is dat niet precies hetzelfde als het voortouw); liever niet *een begin maken / het heft in handen nemen / het goede voorbeeld geven*; niet *de leiding nemen in het opzetten*.

providing information: ook *informatie aanbieden*; liever niet *informatie leveren / gegevens verstrekken*; niet *informatie beschikbaar maken*. **on how to set up**: ik zou in zo'n vrij formele tekst voor een volwassen publiek liever niet *je* gebruiken (*over hoe je ... opzet*). **set up**: niet *instellen*. **run**: ook *draaiende houden / runnen* (al zullen sommige taalpuristen daar bezwaar tegen maken) / *laten / doen functioneren / organiseren*; liever niet *besturen / beheren*; niet *exploiteren*.

keeping ... appraised of developments: als u ervoor had gekozen deze opsomming de vorm van *het*-constructies te geven (*het aanmoedigen van ... , het verstrekken van... &c.*) dan kon hier gemakkelijk een wat onhandige constructie ontstaan als *het op de hoogte houden van groepsvoorzitters ... van ontwikkelingen*. **country contacts**: niet *nationale contacten / steunpunten / contactpunten / contactpersonen in het land*.

keep appraised of: niet iedereen kende deze idiomatische uitdrukking, zoals bleek uit foutieve vertalingen als *evalueren / op waarde schatten / waarderen*. Opvallend was voorts dat de meeste Vlaamse inzenders schreven *op de hoogte houden over*, terwijl ik hierbij altijd het voorzetsel *van* zou gebruiken; wellicht een Zuid-Nederlands trekje?

and in touch with each other: ook *onderlinge contacten ... te bevorderen / communicatie te stimuleren / voeling te laten houden* (hoewel dit laatste misschien wat te informeel is voor dit type tekst); liever niet (*door*) ... *met elkaar in contact te houden*; niet *in contact te brengen* (dat is niet hetzelfde als **keep**) / (*door*) *groepsvoorzitters ... met elkaar in contact te blijven* (dit laatste zou wel kunnen in een constructie als (*door*) *ervoor te zorgen dat groepsvoorzitters ... in contact blijven*).

Beoordeling (nr. 9, november 2004)

Notatie: binnen de categorieën staan de pseudoniemen, gescheiden door komma's, in volgorde van aantallen fouten (minste fouten voorop, meeste fouten achteraan). Pseudoniemen van mensen die precies hetzelfde aantal fouten hadden, zijn alfabetisch gerangschikt en door liggende streepjes verbonden.

Zeer goed: Polar Bear

Goed: Sibó, Elephant, Funambule, T.D. Ellen, Icarus, Maan, Primrose, Shota, Marank, Aries, Ehtorod, Schorpioen

Ruim Voldoende: Lesley Dallion, Domme Eend, Frau Antje, Starlet, Puss in Boots, Elly, Sidam, Annabel, Farmer, Wilma, Joshua

Voldoende: Agricultural Allies, Artemis, Roosty, Karel Wilford, Cathérine Wittock, Charlois, JanCee (zin vergeten), Zwarte Kat, Alice, Matthias van Ryssen, Tecumseh

Bijna Voldoende: Cora – Xandra, Long Distance Runner, Jos Bosmans, Lady Ann, Ingrid de Lander, Ignis, naamloos (2 zinnen vergeten)

Onvoldoende: Red Lion – Utrecht 2004, Bagheera, Sofie Borremans

Vertaling Nederlands-Engels

SNEVT-examen november 2003 (1)

Hieronder vindt u de voorbeeldvertaling van deel 1 van het examen vertalen Nederlands-Engels van november 2003, zoals opgesteld door de examencommissie, met enige goedgekeurde varianten en opmerkingen. De varianten die worden voorafgegaan door het teken # werden door de commissie aangeduid als *'accepted but not recommended'*.

Me addicted to the Internet? Come off it!

These days we're hearing more and more about Internet addiction. People are becoming completely obsessed by / fall under the spell of / #are hooked on / #are absorbed in / #are preoccupied with the Net, never leaving the house, and doing everything through the Internet, while special treatment clinics / treatment centres / rehabilitation clinics / centres / centres for the treatment of Internet addiction / #recovery clinics are springing up all over the place. Almost two-thirds of their friends are people they've only ever met on-line, and the others they only see if they can't get out of it: at birthday parties, for instance. *[Opmerking van de commissie: In the English-speaking world, attendance at birthday parties is not as obligatory as in the Netherlands. The English-speaking reader may therefore not immediately understand why the Internet addict could not avoid meeting people at such occasions by simply staying away. To obviate*

this problem to some degree, "for instance" has been added in the model to allow for a broader interpretation. Other, more radical solutions would also be possible.]

Now that the Internet has become a permanent fixture / factor / #really integral factor in our society / is here to stay, it's giving rise to other problems, too: people who continue surfing deep into the night, although they have to go to work the next day; partners quarrelling because the computer is taking / gets / takes up all the / their attention; and even people who suffer depression when they're not surfing the Net / when they're not / cannot be on-line / online. Of course, to call the behaviour of many Internet enthusiasts 'Internet addiction' is probably to exaggerate the situation. Most people simply find exploring the world of possibilities offered by the Internet very easy and enjoyable / fun and easy. And since those possibilities are so numerous, it's no wonder / not surprising / not so strange that surfing the Net can take up so much time. But some people take it just a bit too far / take an excessive interest in the Internet / interest ... goes to far / gets out of hand / the Internet absorbs too much attention. There are those, for instance, who prefer the virtual, anonymous world on the Internet to the 'normal', outside world, and this may from time to time / sometimes affect / have consequences for their social life, their work or studies / #education, and sometimes their finances, too. *[Opmerking van de commissie: Contracted forms (it's, they've, etc.) are used in the model translation here, given the informal tone of the piece and the form of publication (magazine article). No marks were deducted for the use of full forms.]*

Nieuwe opgave Nederlands-Engels

Samen werken aan een mooie, sterke kust

De onderstaande tekst is (enigszins aangepast) ontleend aan een folder waarmee de Stichting Natuurmonumenten fondsen probeert te werven voor natuurbehoud in het Nederlandse duingebied.

De kust van Nederland is een smalle strook van zo'n driehonderd kilometer lang waar zee, duinen en riviermondingen elkaar ontmoeten. De strook omvat vele bijzondere natuurgebieden met unieke planten- en diersoorten. Deze schitterende kust is gevormd door de wisselwerking van wind en water en haar bewoners. Met uw hulp kunnen we onze kust mooi en sterk houden.

Het duingebied is niet alleen mooi, maar ook kwetsbaar. Door te veel menselijk ingrijpen vermindert de invloed van wind en water en neemt de natuurlijke verjonging van het duinlandschap af. Hierdoor zijn veel karakteristieke duinplanten alleen nog te vinden in speciale, beschermde gebieden. Verantwoordelijk voor de achteruitgang van het duinlandschap zijn ingrepen zoals bemesting, bebouwing en ontwatering als gevolg van waterwinning of landbouw.

Deze kwetsbare strook land vraagt om speciale aandacht. Om de duinen levend te houden moeten we een aantal maatregelen nemen. Maatregelen zoals aankoop van grond voor natuurontwikkeling en recreatie, waardoor wind en water weer ruimte krijgen en de leefbaarheid van de kust groter wordt. Natuurlijk vormt veiligheid hierbij het uitgangspunt. De duinen zijn niet alleen een bijzonder natuurgebied om van te genieten en om heerlijk in te

wandelen of te fietsen. Ze vormen ook onze natuurlijke bescherming tegen de zee.

Uw inzendingen dienen **uiterlijk 5 maart 2005** in het bezit te zijn van drs. J. Klerkx, Duitse Poort 62-E, 6221 HJ Maastricht. Inzenders vanuit het buitenland mogen hun vertaling desgewenst ook per e-mail insturen, naar het adres *jklerkx@wxs.nl*, bij voorkeur als attachment in Word of WordPerfect. U mag alle hulpmiddelen gebruiken die u ter beschikking hebt. Inzendingen liefst getikt of geprint, maar mits u duidelijk schrijft mag handgeschreven ook. Laat wel een **ruime linkermarge** open en gebruik bij voorkeur **dubbele regelafstand**. Zoals steeds is de brontekst in de oorspronkelijke opmaak afgedrukt, maar ik zou u in verband met het nakijken willen verzoeken uw vertaling in de vorm van losse, genummerde zinnen in te zenden. De uitwerking van deze opgave verschijnt in het meinummer.

Nieuwe opgave Engels-Nederlands

SNEVT-examen vertalen Nederlands-Engels november 2003 (2)

We zetten de bespreking van de vertaalexamens van de Stichting Nationale Examens voor Vertaler en Tolk voort met het tweede deel van de opgave Engels - Nederlands van het najaarsexamen 2003. De opdracht luidde als volgt: *De Telegraaf wil het volgende artikel uit de Christian Science Monitor overnemen. Vertaal het stuk voor Nederlandse lezers.*

The United Nations Security Council made history recently by calling for the inclusion of more women in peacemaking negotiations and peacekeeping forces worldwide, and within the UN peace-building system. It's about time, given the violent setbacks in the Middle East peace process and the clear lack of progress in the dialogue for peace in other conflict areas.

Bangladesh was instrumental in pioneering the first statement by the Security Council on women's efforts for peace during its presidency of the council. The October 31 resolution endorses the idea of finally bringing the missing half of the world's population to the tables where peace is sought. It calls on Secretary-General Kofi Annan to use women as chief envoys in pursuing peace talks and heading peace missions.

The Security Council resolution will offer a new method and procedure – and an attitude, if you will, that would implement much of the UN rhetoric to include women in peace efforts. Under it, more women would be named as special representatives to conflict regions as cease-fire and peace negotiators and as advisers in reconstruction and evaluation.

Let the women help, the Security Council is saying. What have we got to lose?

Het auteursrecht over deze opgave berust bij de Stichting Nationale Examens voor Vertaler en Tolk. Deze opgave niet insturen. Een uitwerking verschijnt in het volgende nummer.

Boekbespreking

Denken over vertalen

Bij uitgeverij Vantilt is onlangs een bundel beschouwingen verschenen over het fenomeen vertalen. De bundel is samengesteld en geredigeerd door Ton Naaijken, Cees Koster, Henri Bloemen en Caroline Meijer, allen medewerkers aan het aan vertalen gewijde tijdschrift *Filter*. De bundel bevat zowel oorspronkelijk Nederlandse stukken (van onder andere Peter Versteegen, Kitty van Leuven, Diederik Grit, Jacqueline Hulst, Wim Bronzwaer en André Lefevre) als vertaalde stukken van buitenlandse coryfeeën op het gebied van de vertaalbespreking, zoals Roman Jakobson, Christiane Nord en Paul Kussmaul. De bundel is onderverdeeld in drie delen, getiteld *Geschiedenis & Beschrijving*, *Reflectie & Theorie* en *Methode & Kritiek*. Voor mensen met een algemene belangstelling voor het vertalen als cultureel verschijnsel zal met name het eerste deel interessant zijn. Hierin zijn onder andere fragmenten opgenomen van teksten waarin Hiëronymus, Luther en Goethe zich uitspreken over vertalen, waarbij met name de eerste twee spreken uit ervaring. Immers, beiden hebben de bijbel vertaald: Hiëronymus vanuit het Grieks in het Latijn (de zogenaamde Vulgaat) en Luther vanuit het Latijn in het Duits. Nu met het verschijnen van een nieuwe Nederlandse

bijbelvertaling de discussie daarover weer in volle omvang is losgebarsten, is het fascinerend om te lezen hoe soortgelijke discussies ook al in de vijfde respectievelijk de zestiende eeuw woedden. Hiëronymus reageert in een brief aan zijn vriend Pammachius op diens verwijt dat hij de bijbel te vrij vertaald zou hebben, en stelt daarbij ronduit: 'bij het vertalen van de Griekse teksten – met inzondering van de Heilige Schrift, waar ook de volgorde der woorden een mysterie is – geef ik niet een woord met een woord maar een gedachte met een gedachte weer'. Elders zegt hij 'Een woord-voor-woordvertaling verhult de betekenis, zoals welig tierend onkruid de gezaaide gewassen verstikt.' Om zijn opvattingen te staven, verwijst hij naar diverse gezaghebbende oudere auteurs, waaronder Cicero en Hilarius de Belijder. Over de laatste zegt hij 'Verre van zich aan de ingedommelde letters vast te klampen of zich te storen aan de pedante manier waarop onkundigen vertalen, heeft hij om zo te zeggen de betekenissen gevangen genomen en ze met het recht van de veroveraar in zijn eigen taal overgebracht.' Ook Luther reageert in een zendbrief krachtig op kritiek op zijn bijbelvertaling: 'Ik heb Duits en geen Latijn of Grieks willen schrijven' en 'Je moet niet aan de letters van het Latijn vragen, hoe men Duits moet spreken, zoals die ezels [de voorstanders van meer letterlijk vertalen – JK] doen, maar men moet het vragen aan een moeder in huis, aan de kinderen op straat, aan de gewone man op de markt en erop letten, hoe zij praten en daarnaar vertalen.' Het is bijzonder interessant te zien hoe het debat tussen 'vrij' en 'letterlijk' vertalen, dat nog altijd woedt (ik heb van lezers van *De Talen* ook wel eens het verwijt gekregen dat mijn voorbeeldvertalingen te 'vrij' zijn) als een rode draad door de geschiedenis van het vertalen loopt. In het gedeelte 'Beschrijving' worden onder andere vertalingen van beroemde literaire werken geanalyseerd en vergeleken. Jorge Luis Borges doet dat bijvoorbeeld op buitengewoon onderhoudende wijze (zoals je van hem mag verwachten) over de vertalingen van Duizend-en-één-nacht, terwijl er ook meer wetenschappelijk getinte beschouwingen zijn, zoals die van Dirk Delabastita over Shakespeare-vertalingen. Cees Koster bespreekt de geschiedenis van het denken over vertalen en vertalers in Nederland.

In Deel 2 van de bundel, over Reflectie & Theorie, krijgt de vertaalwetenschap meer de overhand, en het begint dan ook met een klassiek opstel van Roman Jakobson over linguïstische aspecten van het vertalen. In de andere bijdragen, van onder andere James Holmes en Raymond van den Broeck, wordt dieper ingegaan op de aard van de vertaalwetenschap en diverse theorieën die in deze tak van wetenschap zijn ontwikkeld, waarbij ook de culturele aspecten van het vertalen uitgebreid aan bod komen: vertalen, niet alleen van literaire maar ook van zakelijke teksten, is immers bij uitstek een bezigheid waarbij bemiddeld wordt tussen verschillende culturen.

In het gedeelte over Methodiek komen meer praktische onderwerpen aan bod die rechtstreeks te maken hebben met de praktijk van het vertalen, zoals tekstanalyse (de vertaler moet zich terdege bewust zijn van het type tekst dat hij / zij aan het vertalen is en van de specifieke kenmerken

van dat teksttype, en hiervoor zijn diverse systemen ontwikkeld), en vertaalstrategieën (welke 'gereedschappen' heeft de vertaler zoal ter beschikking). Paul Kusmaul analyseerde, ten behoeve van het opleiden van nieuwe vertalers, het vertaalproces met behulp van zogenaamde 'hardopdenkprotocollen', onder andere om erachter te komen welke rol creativiteit speelt bij het vertalen. Zeer interessant en praktisch gericht is ook het opstel van Diederik Grit over de vertaling van realia, dat wil zeggen cultuurbepaalde termen en uitdrukkingen zoals historische en geografische begrippen, namen van instellingen, enzovoort. Ook in de opgaven die ik u elke maand in *De Talen* voorschotel, komen dergelijke begrippen voortdurend voor, en het is de grote uitdaging voor de vertaler om dan steeds te blijven denken aan de uiteindelijke gebruikers van de vertaling en hoe bij hen een bepaald begrip uit de brontekst het best kan worden overgebracht. Aan Grit komt de eer toe eindelijk eens orde te hebben geschapen in deze materie, door duidelijke categorieën te onderscheiden en systematisch aan te geven welke vertaalstrategieën voor welke categorie en in welke context toepasbaar zijn.

Het laatste deel van de bundel gaat over vertaalkritiek. Peter Verstegen, Kitty van Leuven en Jacqueline Hulst bespreken onder andere criteria waarmee je zou kunnen beoordelen of een vertaling adequaat is, bijvoorbeeld in het vertaalonderwijs. Wim Bronzwaer bespreekt de aloude paradox (die ik ook al eens heb aangehaald in verband met de jaarlijkse 'poëzievertaalwedstrijd' in mijn rubriek), dat het vertalen van poëzie onmogelijk is, terwijl het toch telkens weer gebeurt en 'van het hoogste culturele belang' is. De bundel eindigt met een kritische bespreking van een Duitse en een Engelse vertaling van het Dagboek van Anne Frank door André Lefevere.

Alles bijeen is dit een belangwekkende bundel beschouwingen, die vooral degenen zal aanspreken die eens wat dieper willen nadenken over het wezen van die merkwaardige activiteit die de samenstellers en lezers van dit tijdschrift op velerlei wijze bezighoudt, het vertalen. In het palet van auteurs miste ik wel enkele namen, zoals Arthur Langeveld (wiens fameuze boek *Vertalen wat er staat* nog altijd een van de meest leesbare bijdragen op dit gebied vormt) en Peter Newmark, maar ik vermoed dat de samenstellers zich vooral ten doel hebben gesteld teksten bijeen te brengen die elders niet zo gemakkelijk te vinden zijn, wat voor de boeken van Langeveld en Newmark niet geldt.

Denken over vertalen – Tekstboek Vertaalwetenschap
Ton Naaijens, Cees Koster, Henri Bloemen en Caroline Meijer (samenstelling & redactie)
Uitgeverij Vantilt 2004
ISBN 9077503145, € 29,90

Professioneel Nederlands

De gestage stroom van boeken voor anderstaligen is onlangs aangevuld met *Professioneel Nederlands voor anderstaligen. Een praktische handleiding*. Dit boek bevat tips voor het gebruik van Nederlands in een professionele omgeving. Zakelijke teksten als brieven, memo's, e-mail-berichten, notities, rapporten en verslagen en hun belangrijkste conventies komen uitgebreid aan de orde. Maar ook de meer technische kant van het Nederlands krijgt de nodige aandacht, zoals de spelling, het klinkersysteem, de spellingcontrole, het gebruik van het Groene Boekje en de volgorde van de zinsdelen. Daarnaast bevat het boek een paar handige checklists.

Professioneel Nederlands voor anderstaligen. Een praktische handleiding

Arend Okken

Uitgeverij Sdu

ISBN 9012105595

€ 22,50

Internet bullshit

Dankzij internet is de taal verrijkt met veel woorden en uitdrukkingen die voor leken onbegrijpelijk zijn. Je voelt je al snel achtergebleven als je niet kunt meepraten over MSN'en, usability, up- en download-problemen, virale computerinfecties en meer van dat fraais. Op internet staat inmiddels een fors aantal woordenlijsten. *Internet bullshit* wil echter verklaren met een knipoog. Met de woorden uit deze lijst kunt u een gesprek over bits en bytes een andere wending geven. Want het internettaaltje bestaat voor een groot deel uit holle begrippen die maar één doel hebben: het imponeren van de lezer of luisteraar. Internet bullshit leert iedereen daar doorheen te prikken. Daarnaast leert de lezer het internetjargon zo te gebruiken dat hij er in het dagelijks leven ook nog wat aan heeft. Kortom: if you can't beat them, join them!

Internet bullshit. Alles over digitale taalvervuiling

Willem Hendriks en Erik van der Spek

Uitgeverij Sdu

ISBN 9012106036

€ 10

Doeltreffend rapporteren

Rapporteren is een vak. Een vak dat vraagt om een perfecte balans tussen de juiste opbouw en de juiste stijl. Je moet in staat zijn om hoofd- en bijzaken te scheiden. Maar ook om een zakelijke stijl prettig en toch gevarieerd te houden. Het boekje *Doeltreffend rapporteren* is prima geschikt voor wie (voor zijn werk) regelmatig rapportages schrijft. In drie hoofdstukken

wordt de lezer geleerd hoe te structureren (hoe breng ik overzicht aan in de tekst?), te navigeren (hoe leid ik mijn lezer door de tekst) en te formuleren (hoe schrijf ik helder en lezersgericht?).

Doeltreffend rapporteren. Een praktische handleiding

Astrid van Winden

Uitgeverij Sdu

ISBN 9012105498

€ 18

Taalcolumns

Hun hebben gelijk is een verzameling taalcolumns van neerlandicus Peter Burger, die hij schreef voor het Algemeen Dagblad. Hierin gaat hij op een vermakelijke manier in op allerlei moderne ontwikkelingen in het hedendaags taalgebruik. Zo behandelt hij breezertaal, spelfouten in dagbladen, de invloed van SMS en de herkomst van het woord hufter. Leuk om te lezen.

Hun hebben gelijk. Ieder z'n taal

Peter Burger

Uitgeverij Prometheus

ISBN 9044604716

€ 10

Beroepsnamen

Onlangs verscheen bij Veen een boek met de beschrijving van wel 25.000 beroepen uit het tijdvak 1300-1900, de meeste met datering, vindplaats en verklaring. Citaten uit gildeckeuren, plakkaatboeken, octrooi-aanvragen, stadsrekeningen, advertenties, gevelopschriften en boeken van oude schrijvers geven aanvullende informatie over de aard van de beroepsbezigheden en de omstandigheden waaronder ze werden verricht. Daarnaast geeft het boek ruim 10.000 spellingvarianten. In een uitvoerige inleiding wordt onder meer aandacht besteed aan beroepsdifferentiatie en de vorming, actualisering en verfraaiing van beroepsnamen in Nederland en België.

Beroepsnamenboek

J.B. Glasbergen

Uitgeverij L.J. Veen

ISBN 9020404598

€ 45

Schrijven voor het net

Internet vraagt om nieuwe schrijfvaardigheden, maar die vaardigheden zijn met wat tips en trucs aan te leren. Het boek *Schrijven voor het net. Een praktische handleiding* geeft deze tips en is bruikbaar voor iedereen die teksten voor websites of internet schrijft en redigeert. Onderwerpen die in deze handleiding aan bod komen zijn onder meer: voor wie

schrijf ik mijn tekst en met welk doel, hoe schrijf ik een bondige, complete tekst, hoe verdeel ik mijn teksten over de verschillende schermen, hoe schrijf ik een tekst die mijn lezer overtuigt?

Auteur Stans Hageman is trainer en adviseur bij Van 't Loo-Van Eck in Ede. Zij verzorgt voor dit communicatiebureau cursussen schriftelijke communicatie bij bedrijven in verschillende branches.

Schrijven voor het net

Stans Hageman

Uitgeverij Sdu

ISBN 9012105528

€ 18

Stoelgangterminologie

Nergens is onze taal zo bloemrijk als in het kleinste kamertje. Hoe wordt en werd kenbaar gemaakt dat men 'hoog nodig moet'? Het Nederlands kent meer dan duizend manieren om een dergelijke boodschap onder woorden te brengen; daarnaast bestaan er honderden termen voor de plaats van handeling en een overvloed aan andere verhullende begrippen rondom de stoelgang. Bovendien is onze taal zeer rijk aan spreekwoorden, gezegdes, bij- en scheldnamen, ontsproten uit de omgeving van het kleinste kamertje. In het Woordenboek van de stoelgang worden meer dan vijfduizend woorden en uitdrukkingen onverbloemd nader belicht, aangevuld met hilarische anekdotes en wetenswaardigheden.

Woordenboek van de stoelgang

Ton Spruijt

Uitgeverij Sdu

ISBN 9020405209

€ 12,50

Jongertaal

Check this out: taal is gebonden aan een leeftijdsgrens. Probeer als ouder, docent of andere 'autoriteit' van boven de twintig nooit *vet cool* te zijn. *Dat is echt zó lomp!* 'Lekker belangrijk!' is een inventarisatie van jongertaal, opgediept waar hij ontstaat: op straat, op het schoolplein, achter de computer. Creatief zijn met je eigen taal en de taal om je heen: jongeren zijn er sterker in dan ooit. Jongertaal is een multiculturele mix van woorden, klanken, zinsbouw en intonatie. Het verschaft hun, in combinatie met kleding en lichaamstaal, een identiteit.

Lekker belangrijk. Jongertaal in Nederland

Maaïke Oppier

Uitgeverij Bzztôh

ISBN 9045300575

€ 10

HS